

POLOM KAPITALISTIČNEGA SISTEMA V LUČI RIMA

PAPEŽ PROTI SOCIALNI PREUREDBI IN ZA "KRŠČANSKI KAPITALIZEM"

"Nemogoče je, da bi bil človek hkrati prepričan socialist in dober katoličan", pravi Pijev edikt

Ko je pred več desetletji cerkev spoznala, da bo socialistično gibanje raslo neglede na grožnje, s katerimi je plašila delavce, je začela misliti na protipoteze. Hotela je uveriti brezpravni proletarijat, da je ona njegova prijateljica in da priznava njegove pravice. Ta strategija je bila zapopadena v encikliki "Rerum Novarum", ki jo je proglasil svetu za socialni program katoliške cerkve pred 40 leti papež Leon XIII. V nji je naglašal, da imajo delavci tudi pravice, ne samo dolžnost ubogati gospodarje, in da so upravičeni do plače, ki jim bo zadoščala za dostojno preživljanje. Zabil je delavcem, da je grešno biti v mednarodnem socialističnem gibanju, čigar program podira stavbo človeštva, ki je od Boga. Rerum Novarum je služil cerkvi vsa ta leta za dokaz, da se briga za delavstvo. Ker pa je postala Leonova enciklika zastarela, si je sedanji papež Pij XI. izbral 40. obletnico prvega proglaša katoliške cerkve o socialnih problemih, da ga ob tej priliki znova utemelji, izpopolni in pojasni. To je storil v govoru na vatikanski radio postaji in s tiskano besedo 15. maja v Rimu. Razlikuje se od Leonove enciklike le v rabi besed iz radikalnega besednjaka, kot so socializem, komunizem, razredna zavest, proletarijat, kapitalizem itd.

Njegov "socialni program" konstatira, da se proletariatu res gode krivice, in da ni prav, ker se bogastva koncentrirajo v blaginjah malega števila kapitalistov. Toda papež predvidno poudarja, da katoliška cerkev ni zoper sedanji ekonomski sistem, kajti ta red je tu po božji volji in je že v svetem pismu rečeno, da bodo na svetu vedno bogati in revni. Smisel papeževga apela na kapitaliste je, da naj svoje delavce boljše plačujejo, in da naj dajo več krščanstva v kapitalistični sistem.

Naglašja brez ovinkov, da je proti komunizmu in proti socialističnemu ekonomskemu redu. O socialistih priznava, da so za evolutijski proces v izboljšavanju družbe in da so v tem oziru v marsičem slični krščanskim socialcem, toda razlikujejo se temeljno v tem, da je cilj socialistov odprava sedanjega sistema in zgraditev socialistične uredbe, in vsled tega papež konstatira, da je dobremu katoličanu nemogoče, da bi bil

istočasno tudi prepričan socialist. Z bolj direktnimi besedami se to pravi, da katoličani, ki hočejo biti lojalni cerkvi in papežu, ne smejo biti člani socialistične stranke, niti glasovati za socialistične kandidate. Norman Thomas je v svojem govoru prošle nedelje v Chicagu dejal, da bodo mnogi katoličani ta njegov edikt najbrž prezrli, kakor pozabljajo na cerkven ukaz o porodni kontroli.

Za svoj socialni program naglašja papež posebno troje: Molitev, akcijo in požrtvovalnost. Marsikje so katoličani v tej krizi že molili za odpravo brezposelnosti, in to je vse, kar so storili. Akcija in požrtvovalnost je prepuščena radikalnim delavskim strankam, seveda v drugačnem smislu kot si predstavlja papež.

Okrog devet tisoč romarjev je bilo v Rimu ob tej priliki, večinoma premožni ljudje, med njimi tercijski vodja odbora demokratske stranke znani multimilijonar John Raskob iz New Yorka. Papeževa kritika, da se bogastvo steka v žepu premajhnega števila ljudi, ga ni prav nič bolela, ker je vedel, da govori papež na ta način zato, da nasuje katoliškim delavcem peska v oči. Znano je, da dobiva Vatikan od milijonarjev po vsem svetu ogromne prispevke, katere mu ne dajejo zato, da bi uničil kapitalistični sistem, nego, da ga brani. To je razvidno znova iz njegovega zatrdila, da je kapitalistični sistem zdrav sistem, samo nekateri kapitalisti, ki so pozabili na Boga, so preveč pozrešni. Denarnim in industrialnim knezom je zagotovilo, da se bo katoliška cerkev borila in v bodoče proti vsem, ki propagirajo socialistično uredbo. Podpirali je bodo vsled tega brzokone še bolj "liberalno" nego doslej.

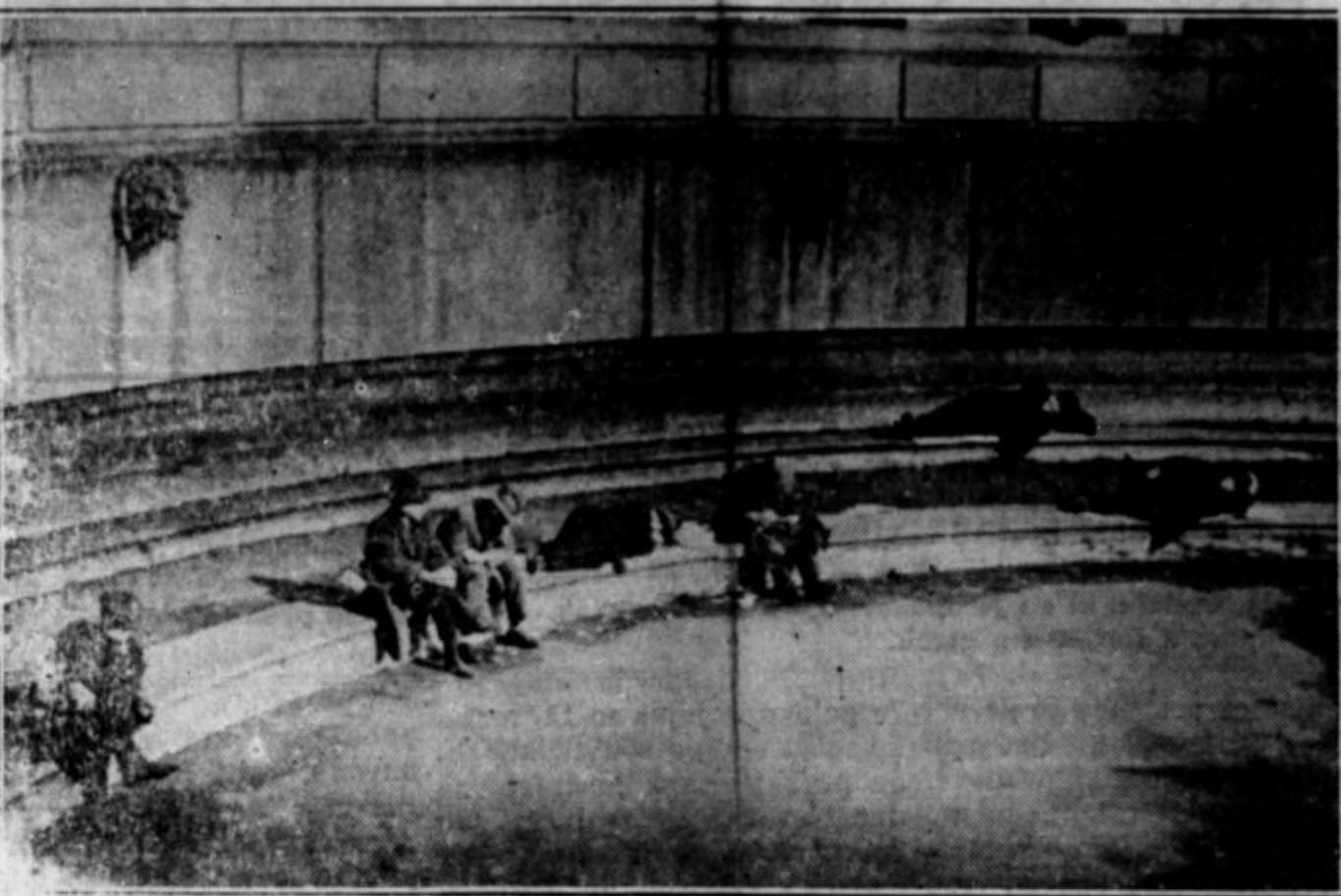
"Razredni boj mora prenehati," pravi papež. To je slepilo delavcem in tolažba kapitalizmu. Druga pomena ta njegova zahteva nima, kajti kako naj preneha razredni boj, če kapitalistični sistem ostane? Pij XI. je zato, da kapitalizem ostane kot je, le posamezni kapitalisti naj se omeščajo in postanejo delavcem pravičnejši.

Jasno je vsakemu bogoslovcu, da razredni boj pod kapitalizem ne more prenehati, pa tudi če sveti oče v Rimu to milijonkrat zahteva.

Profitski sistem se papeževih pridrig prav nič ne boji. Noben kapitalist ne bo postal dober svojim delavcem radi nje. Delavcem ne bodo pripomogle do pravic. Če bi ubogali papeža in se gospodarjem slepo podali bi izgubili še to kar so si pridobili.

ALI STE JAMRAVEC?
V borbi za človeške pravice jamrovci ničesar ne štejejo. Vsaka zmaga je zasluga bojevnikov. Pomagali boste, ako se potrudite iziriti "Proletarca".

BREZPOSELNE V CHICAGU GREJE SOLNCE

V Grant parku in v drugih malih in večjih parkih v Chicagu vidite zdaj tisoče brezposelnih, ki polegajo in sede, da si ogrejejo ude. Stotine teh je brez bivaliča. Radi njihove slabe obleke jih policija zelo preganja in goni iz mesta.

OBLJUBLJENO ČIŠČENJE V CHICAGU SE ŠE NE BO ZAČELO

Vzlic spremembi župana in administracije se ropi in umori v Chicagu nadaljujejo kakor da se ni ničesar spremenilo. Roparji so postali zelo nadležni celo z vpadi v stanovanja visokih bogatašev, katere so pred leti pustili v miru. Revnejšim slojem nimajo več kaj vzeti. Nedavno so uzmoviči odnesli samo iz dveh bogataških stanovanj nad \$43,000 vrednosti v denarju in draguljih. Tak posest se pač izplača. Izmed tisoč mest v Zed. državah je bilo meseca marca, kakor ugotavlja statistika justičnega departmanta, največ umorov v Chicagu. Ker so bili morilci delavni tudi v aprilu, bb ta kredit ostal Chicagu brzokone še precej časa.

Kdo povzroča propadanje bank?

V Chicagu je bil John Semith, brezposelni lokomotivni inženir, obsojen na šest mesecev zapora, ker je neko žensko ba je ostrašil, da bo banka, v kateri je imela vlogo, propadla. Ženska je šla, da dvigne denar, in na vprašanje, čemu to hoče, je pojasnila, da ji je ta in ta zaupal, da bo banka propadla. Nekaj tednov poprej pa so aretirali in preganjali nekega komunističnega agitatorja, katerega so obtožili sličnega prestopka. Ali banke vzlic temu propadajo in ljudje so ob stotine milijonov. Nič posebnih dokazov ni treba, da oblast lovi in zapira napačne ljudi, medtem ko prave krivce pušča na prostem.

Kdo tvega življenja

V Gladewaterju v Texasu se je užgal en oljni vrelec Sinclairjeve oljne družbe. Deset delavcev je zgorelo ali pa bilo zadušeni v plamenih in eksploziji.

TRI KONFERENCE J. S. Z.

Ta mesec se bodo vršila tri velika okrožna zborovanja J. S. Z., namreč 23. maja v Girardu, O., 30. maja v Glencoe, Ohio, in v Chicagu, Ill.

DOBRA TRETJINA VSEH BOGASTEV V ŠPANJI JE CERKVENA POSEST

Val ljudskega nezadovoljstva proti jezuitom, ki načeljujejo propagandi za monarhijo in Alfonza

Okrog tretjina vseh bogastev v Španiji je last jezuitov in drugih katoliških redov. Ostali dve tretjini pa sta posest plemstva in kapitalistov. Kmečko ljudstvo in industrialni delavstvo je večinoma brez vsake imovine. Tisočeri kmetje žive s svojimi družinami kot najemniki, ali pa obdelujejo zemljo ristrokratskim veleposestnikom. Izmed posameznih slojev je v Španiji katoliška cerkev najbogatejša. To pojasni, čemu je proti nji med ljudstvom tolikšen srd. Posestva si namreč prislužila, nego si jih je tekom stoletij pridobila deloma s silo, deloma s triki. Ogromno število duhovnikov pa vzlic cerkveni bogastvu še vedno visi na hrbtih ljudstva, od katerega hoče več in več v bogaine.

Jezuiti, ki so v Španiji močnejši red, so trenirani, dobro organizirani propagandisti, ki so se kimali po begu Alfonza vrgli v tajno delovanje za upostavitve monarhije in povratek bivšega kralja na prestol. V provokacijah pa se jim je ponesrečilo to, da so šle grupe katoliških dijakov nedavno na ulico v Madridu ter otvorjeno napadale republikance. Pristaše republike je to razsrdilo in so si dali duška s tem, da so začeli požigati samostanska poslopja. Mnoge cerkvene veljake so pripravili v beg in druge v smrten strah. Pa se jim ni dogodilo nič hudega, le mnoge cerkvene imovine je uničil požar. Bilo bi sicer pametnejše, če bi jo država zaplenila neškodovano in s tem povečala ljudska bogastva. Ker pa deluje nova vlada po diplomatskih pravilih, se pogaja s papežem in drugimi interesiranimi krogi za sporazum, ki bi rešil čast cerkve v Španiji in obenem omogočil republikanski vladi izvesti ločitev cerkve od države.

Program sedanjega režima določa tudi razpustitev jezuitskega reda, kar znači izselitev jezuitov iz Španije, kakor so

se svoječasno izselili zaeno z drugimi redovniki v sličnem boju z vlado iz Francije. Mnogim v inozemstvu ni znano, da se jezuiti v Španiji ne pečajo samo z misijonarenjem po farah, nego največ z upravljanjem svojih bogastev. Jezuitje dominirajo v Španiji banke in industrijo, česar ne najdete v nobeni drugi deželi.

V Vatikanu zelo računajo s temperamentom Špancev. Domnevajo, da če se novi vladi povzročijo kolikor mogoče veliko težko in se spravi deželo gospodarsko v še slabši položaj kot je bila pred revolucijo, se bo ljudstvo pod vodstvom duhovščine navdušilo preko noči za monarhijo in zahtevalo povratek kralja. Vladi je ta strategija cerkve znana in izvaja konsekvence. Papežu je sporočila, da se mora cerkev srijazniti z idejo, da sme biti le cerkev, ne pa steber monarhistične reakcije. Mnogi v Španiji goje upanje, da se v interesu republike boj med cerkvi in državo ne razvije v toliko, da bi duhovščina mogla nastopati pred ljudstvom v vlogi preganjanih božjih služabnikov in s tem apelirala na simpatije vernikov in svetovnega javnega mnenja. Je pa gotovo, da cerkvena organizacija kakršna je in republika ne bosta šli skupaj. Ali se bo cerkev asimilirala novemu položaju, ali pa se bo razvil boj, v katerem bo klerikalizem napravil poslednji poizkus, da vrže republiko in vrne Španiji režim temne prošlosti. Kakor so razmere sedaj, ima cerkvena reakcija za uspeh zelo slabe izglede.

Deficit N. Y. C. železnice

New York Central železnica, ki poseduje eno izmed največjih železniških omrežij v Zed. državah, je napravila v prvem četrtletju tega leta \$144,913 deficita. V istem času lansko leto je imela blizu osem in pol milijona dolarjev dobička.

ZANIKANJA NE BODO SKRILA NASILSTEV V JUGOSLAVIJI

Jugoslovanska diktatura se zelo poslužuje doma in v inozemstvu fašističnih metod, katere jo postavljajo še bolj na slab glas kakor Italijo, kajti medtem, ko Italija slovi vsled svoje stare kulture, je Jugoslavija razglašena za na pol barbarsko, kulturno docela zaostalo deželo.

Namesto, da bi se tega slabega imena skušala iznebiti, mu priliva s posnemanjem fašističnih metod olje na ogenj. Brutalni umori, kakor je bil izvršen npr. nad hrvatskim profesorom Milanom Šufajem 18. februarja na zagrebški ulici, dalje drastična cenzura, fanatična monarhistična propaganda, odprava civilnih svobodščin itd., postavlja Jugoslavijo pred svet v zelo slabo luč. Sloviti nemški učenjak in matematičar Albert Einstein se je pridružil klicu na svetovno mnenje v prid onih, ki jih tlačijo peta beogradske diktature. Dasi je režim v Beogradu skušal s pomočjo svojih diplomatov dokazati, da je Einstein nasedel sovražni propagandi, dejstva, da vlada nasilno, ne more zakriti.

Ce bi bila vlada v Beogradu pametna in dalekovidna, bi ne posnemala Mussolinija in sličnih diktatorjev, nego bi skušala pripraviti ljudstvo v razumevanje demokracije ter ga navdala z odgovornostjo. Namesto tega pa ji je zakon sila. Za svoje agente doma in v inozemstvu najema med drugimi degenerirane in moralno pokvarjene tipe, ki ji povzročajo na ugledu neizmerno škodo.

Naseljevanje iz Zed. držav v Kanado

Leta 1930 je kanadska vlada pripustila 25,632 ameriških državljanov za naseljevanje v Kanadi.

Kultura v Italiji

Fašisti v Italiji se zelo ponašajo s svojo kulturo, toda še ljubša jim je njihova himna, o kateri pravi Arturo Toscanini, da je brez umetniške vrednosti in glasbeno zelo puhla stvar. Toscanini je dirigent filharmoničnega orkestra v New Yorku in svetovno znan glasbenik. Maja je prišel v Italijo, da vodi nekoliko koncertov v Bologni in v Rimu. V Bologni je fašistična drhal zahtevala, da morarkester otvoriti koncert s fašistično himno pod njegovo direktivo. Toscanini je zahteval odrekel in pojasnil, da je u metniku, kakor je on, v ponižanje, če bi dirigiral orkestru glasbeno kaj tako puhlega kakor je tista himna. En fašist mu je vsled tega priložil klofutepal, nego je odšel iz mesta, ne da bi vodil koncert.

Ali so socialisti v pravem?

Socialisti od vsega početka dopovedujejo delavstvu, da pride kapitalistični sistem v neizogibni polom. Zdaj nam tega ni treba več dokazovati, kajti polom je tukaj. Ob ogromnih zalogah blaga in zlata je milijone gladnih. Države se pripravljajo na novo klanje. — Ako počete biti mrtev med živimi ljudmi, se pridružite gibanju, ki bo na kapitalističnih podrtjih zgradilo socialistični gospodaraki red.

NACIONALISTIČNI VAL V FRANCJI IN V NEMČIJI

Histerični šovinizem širi svoj kugo v centralni Evropi, v Franciji in mnogih drugih deželah na kontinentu.

Poraz francoskega ministra zunanjih zadev Aristide Brianda, ki je kandidiral za predsednika francoske republike, tolmačijo mnogi za zmago naraščajočega francoskega šovinizma, kateremu prilivajo olje na ogenj Hitlerjevi fašisti v Nemčiji s svojim hujskanjem in grožnjami, da bodo s Francijo temeljito obračunali. Briand je na svoj način vodil politiko zblizevanja in prijateljstva med Nemčijo in Francijo, v čemur je dostikrat uspel, toda prišli so ekonomski ali kakih drugih vzroki, ali pa spori radi "mirovnihi" pogodb, ki so njegovi taktilki, izpodbijali tla.

V Nemčiji je skrajno fanatični nacionalizem, kateremu stoji na čelu fašisti pod vodstvom Hitlerja, dobival nekaj časa zaslužene brce in nazodovanje, toda poslednje tedne se spet oživlja in je zmagal v več volilnih bojih. Podpirajo ga bogati zemljiški posestniki v Prusiji in mnogi kapitalistični interesi, ki mislijo, da jim nudi fašizem priloiko zrušiti socialistično in komunistično gibanje, kakor je storila Mussolinijeva diktatura v Italiji. Industrialci računajo, da bodo s Sovjetsko unijo vseeno lahko trgovali, kakor trguje z njo Italija, neglede kako doma zatira ali preganja komuniste. — Italijanski fašizem se vzdržuje samo s pomočjo fanatičnega nacionalizma, in ustvarja si ga vladni režim na Poljskem, v Jugoslaviji, na Finskem in drugih deželah. Socialistično gibanje ima v histeričnem šovinizmu močnega sovražnika. Treba bo veliko boja ter naporov, predno mu zadavi vrat.

Deficit in davki

Zvezna in državne vlade gazi v deficit. V izenačenju proračunov z dohodki obdavčujejo še bolj male ljudi, kajti če bi naložili nove davke multimilijonarjem, praviijo, da bi bilo slabo za "business".

Nov slovenski list proti Mussoliniju, papežu in diktaturi v Jugoslaviji

Iz Buenos Airesa v Argentini smo prejeli list z naslovom "Borba", ki pojasnuje, da je to posebna izdaja proti krvavi diktaturi v Jugoslaviji. List pravi, da je glasilo jugoslovanskih delavcev in kmetov v Argentini, in da se bori proti fašizmu, papežu ter njegovim hlapcem na Paternalu. List je komunistično orientiran.

Glasovi iz Našega Gibanja

RAZNOTEROSTI IZ KANSASA

Arma, Kansas. — Prvomajska slavnost kansaska federacije SNPJ., ki se je vršila 1. maja v Frontenacu, je bila nenavadno dobro obiskana, kot že ni bila več let. Večino sporeda, kot petje, igranje "What Price Coal", komične prizore in deklamacije, je oskrbelo angleško poslušajoče društvo "Sunflower". Razen tega so bili na odru razni "domači" govorniki, ki so v slovenskem in angleškem jeziku razlagali pomen take manifestacije. Glavna govornica pa je bila znana radikalna odvetnica Mrs. Caroline Lowe iz Pittsburga. Povedala je med drugim, da se je pred 25. leti prvič udeležila prvomajske demonstracije. Bilo je to v New Yorku. Govorila je na poljuden način o sedanjih razmerah in o nalogah, ki čakajo našo mladino. Dasi mnogo mladih ljudi vzame življenje še brezskrbno, bodo v boju za obstanek morali kmalu spoznati težkoče in se s tem seznaniti s krivicami, ki jih povzroča sedanji gospodarski nered.

Kansaska federacija SNPJ. praznuje prvi maj od leta 1908 naprej vsako leto; v tem oziru je izjema od vseh federacij SNPJ., katere so drugod šele novejši pojav. Samo eno leto med vojno je ni imela, drugače pa vselej, na katerih so nastopali tukajšnji in zunanji govorniki. Vršile so se včasih na prostem, v paviljonih in dvoranah. Vselej smo jo imeli dopoldne in popoldne, prvič letos pa se je vršila zvečer. Potrebno je bilo to radi razmer, kajti mladini ne bi bilo mogoče prisostvovati čez dan, ker je zaposlenost v trgovinah in s šolo. Priredba je v vseh ozirih povoljno izpadla. Mladina je napolnila dvorano, izostala pa je večina naših starejših članov, kot običajno. Nu, da, saj imamo svoj združni pogrebni zavod, ki vrši, in bo vršil v bodoče svoje neizogibno delo.

Zadnje čase je v teku živahno gibanje, naperjeno proti obratovanju ogromnih parnih lopat (v resnici jim daje zdaj pogonsko silo elektrika). Ti kopalni stroji so pravi monsterji. Sianejo po več sto tisoč dolarjev. Pripravili so ob delo stotine delavcev in so mnogo krivi sedanje brezposelnosti ter ubožanja teh krajev. Odgrinjajo zemljo do 40 čevljev globoko, da pridejo do premogove plasti, ki je od 6 palcev do par čevljev debela. Pustošijo rodovitne farme in puščajo za seboj hribe kamenja in nerodovito zemljo, ki bo več desetletij in dalj neporabna. Kompanije, ki operirajo s temi lopatami, so stroške produkcije tako znižale, da so zaprtim premogovnikom takorekoč preprečili obratovanje. Okupirale so premogovni trg, tako, da danes od 16 večjih rovov v tem kraju obratujejo le še dva. Vsi ostali stoji, nekateri že po več let. Kopanje premoga s temi velikimi stane le od 65 do 95c od tone. V tem so vključeni tudi stroški za nalaganje premoga v kare. Moštvo ene take električne lopate šteje 25 delavcev in producira toliko premoga kot 400 rudarjev v rovu. Eno največjih lopat je vrste lastujejo po celi Ameriki znani Insulovi interesi. Razumljivo je, da so se vsi držav.

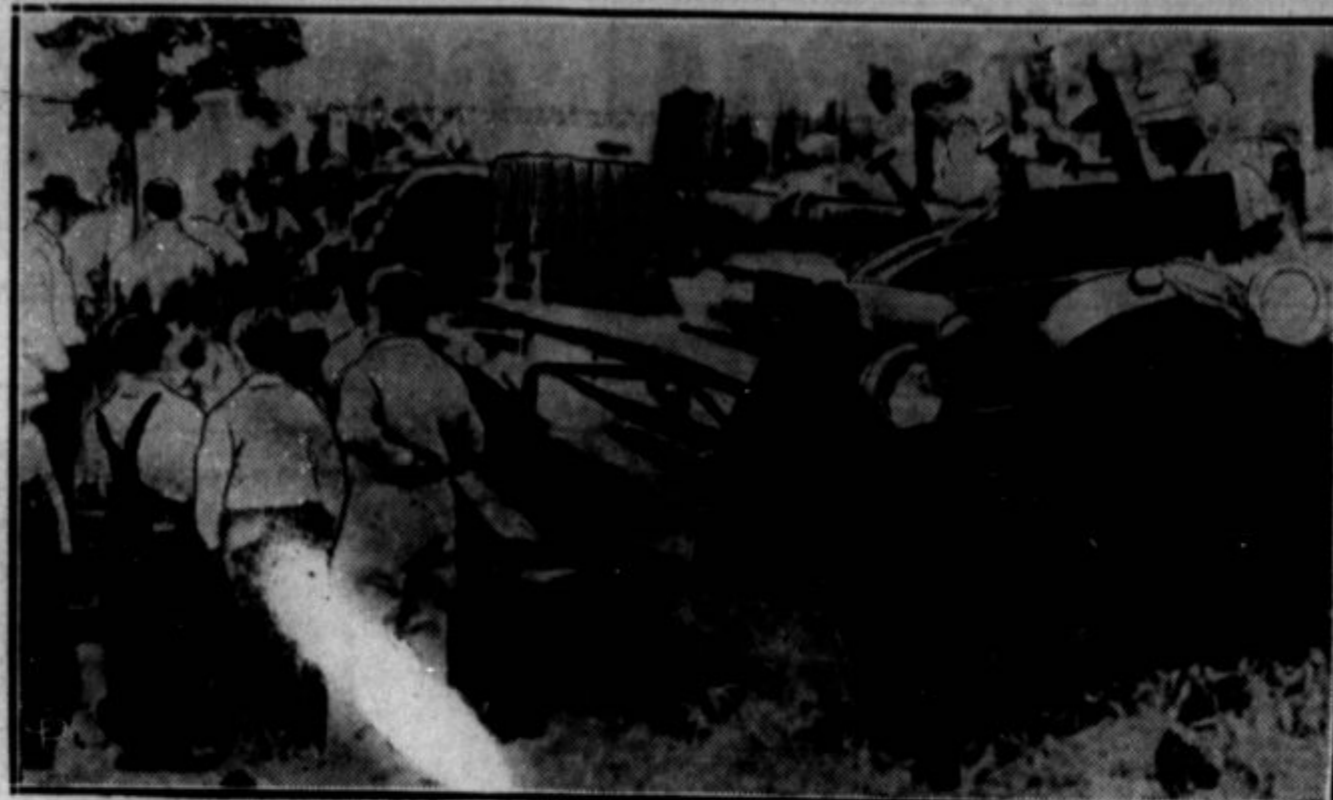
sloji začeli zanimati za ta problem. Premogarji so direktno prizadeti, ker jih je več tisoč brez dela. Gibljejo se tudi trgovci, ki gazijo v bankrotiranje drug za drugim. So pač odvisni od zaslužka delavcev. Če ga ni, tudi zanje ni biznisa. Nazadnje se odpirajo oči tudi farmerjem in lastnikom zemljišč, ker vidijo, da kolikor manj je farm in druge dobre zemlje, toliko več davka pride na one, ki tako zemljo lastujejo. Davka od upuštene zemlje namreč nihče ne plačuje.

Do gubernerja v Topeko je bila poslana deputacija 25 oseb, da apelira za pomoč v tej krizi. Zastopani so bili v nji majnarji, trgovci, farmerji in "pričarji". Da, tudi en reverend je bil med njimi! So pač tudi taki gospodje odvisni od delavčeve mezd. V Topeki so dobili obljube, in to bo menda vse. Edina od pomoči bi bil zakon, ki bi prepovedal pustošenje tolikšnih površin rodovitne zemlje. Toda je pač tako kot navadno. Kadar volimo gubernerja, senatorje in poslance, vedno izberemo izmed kandidatov take, ki kaj imajo pod palcem (delavca seveda ne volijo, "ker nič ne razume"). Petični ljudje so navadno intervirani v korporacijah in nimajo smisla za ljudske koristi. Parkrat je bila v legislaturi že vložena predloga, ki bi omejila pustošenje zemlje na premo-govniškem okrožju Kansasa, toda bogate korporacije, ki obratujejo "odprte rove" s svojimi ogromnimi stroji, so močnejše, kakor ljudstvo. Sedanji akciji nasprotujejo tudi Chamber of Commerce v Pittsburgu, ki je pod kontrolo par teh magnatov.

Naša legislatura se je razšla na daljše počitnice. Dosti škoda nam ni napravila s tem, keristi pa tudi ne. Na glasovanju je bila predloga, ki je določala stopnjevalno vihanje dohodniškega davka. Cimvišji dohodki, večji odstotek davka bi bilo treba plačevati od njih v tej državi. Zadel bi najbolj bogate korporacije, toda volilci so glasovali večinoma proti. Uboga farmerska in delavska para je pač dobrega srca. Predloga pride ob prihodnjih volitvah spet na glasovanje.

Vroč boj se je vršil radi predloge, ki je določala, da se v Kansasu zopet uzakoni smrtna kazen. Propagatorji zanjo so argumentirali, da jo imajo vse "civilizirane" dežele. Čemu je ne bi imel tudi Kansas! Res, da v Kansasu ni gozdov in bi morda primanjkovalo lesa za "gavge", zato pa je predloga določila, da kupimo električni stol, na katerem bi cvrli razne grešnike. Smrtna kazen bi bila določena tudi za bančne rove, parje, toda ne za tiste, ki "legalno" operirajo male viagatelje za težko prisluzene dolarje, po bankrotiranju banke pa se u-maknejo v "zaslužni pokoj". Tem se ni bati električnega stola, ker ga business "robustnega individualizma" ni napravil za člana svojega razreda. Predloga je bila res sprejeta v obeh zbornicah, toda gubernjer je bil toliko pameten, da jo je vetiral in tako Kansas še ne dobi električnega stola in s tem tudi ne pride v vrste "civiliziranih" revščine za farmerje... Narobe svet. Mleko prodajajo po

PET OTROK UBITIH NA ŽELEZNIŠKEM KRIZIŠČU

Dne 8. maja je v Marced-u, Calif., zadel na železniškem križišču vlak Santa Fe proge v izloki avtobus, v katerem se je peljala 40 otrok. Pet jih je bilo na mestu ubitih in pet smrtno nevarno poškodovanih. 15 otrokom je zlomilo roke ali noge, ostali so dobili manj težke poškodbe. Vlak je vozil le osem milj na uro, kar je bila sreča v nesreči, kajti drugače bi bilo veliko več ubitih. Na sliki je razbiti bus ter skupina ljudi na kraju nesreče kmalu po katastrofi. Kot so poročali, je nesreče kriv vofer, ker je zavolil preko proge vzlic signalu, ki ga je opozarjal, da se bliža vlak. Skušal ga je prehiteti in plačal ne-

Nekatere poslance je že nekoliko sram naših bedstih "plavih" zakonov, ki prepovedujejo vsako, še tako nedolžno zabavo ob nedeljah. Predlagali so, da se to prepoved vrže med staro šaro. Pa niso uspeli. Razine fanatične versko reformistične in cerkvene organizacije so zagnale tak krik, da so še ti poslanci zlezli pod klop. Upoštevaljo pa se "plavi" zakoni ravno toliko kot prohibicija. So le sredstvo za graft.

Vložena je bila predloga, da bi država plačala nekaj penzi-je starim, onemoglim delavcem. Ne, so rekli. Ni denarja. Bilo bi ga pa za zadosti za električne stole in rablje.

Pod velikim pritiskom farmerjev je bil sprejet zakon, ki prepoveduje ustanavljanje korporacij za obdelovanje zemlje. Zadnja leta je bilo namreč organiziranih več kompanij z milijonskim kapitalom, katere pri-deljujejo pšenico. Npr., ena taka družba s sedežem v Hays-u je inkorporirana z več milijoni glavnice in ima v najemu 75.000 akrov sveta za pridelovanje pšenice. 75.000 akrov je velika farma, s kakršno mali farmerji s par sto akrov zemlje e bi nikakor mogli konkurirati. Farmerje je strah te nevarnosti in jo skušajo ovirati. Razumejo, da ima masno obdelovanje zemlje z moderno mašinerijo vse prednosti napram njihovi stari preživeli metodi. V Rusiji obratuje take ogromne farme država, tukaj pa privatne korporacije, četudi jih skušajo farmerji v vseh državah unije omejevati ali pa prepovedati. Toda čas gre naprej v razvoju. Metode obdelovanja, ki so bile dobre za dede, so danes neuspešne. Farmerji bi storili bolje, če bi zahtevali socializiranje zemlje in bi jo obdelovali na moderne načine za državo. Profitov bi bili deležni oni ter ljudstvo v splošnem, namesto, da se stekajo velikim kompanijam. Ampak to bi bil Bog nas varuj — kos socializma, tega se pa tudi delavsko ljudstvo še zelo boji.

Letina pšenice v Kansasu kaže izvrstno, kar pomeni še več revščine za farmerje... Narobe svet. Mleko prodajajo po 7c galono in jajca so 11. maja, ko to pišem, po 10c ducat. Toda prekupčevalci plačujejo za ducat svežih jajc največ 7 do 8c. Živela prosperiteta farmerjev pod velikim inženirjem! Pa bo enkrat menda padel ploh raz oči tudi farmerjem in "inženirji" bodo šli potem lahko krave past. Majniška izdaja Proletarca je bila letos zopet list, ki nam je v ponos. Izbrano gradivo, lepe ilustracije in fin papir. Anton Šular.

7c galono in jajca so 11. maja, ko to pišem, po 10c ducat. Toda prekupčevalci plačujejo za ducat svežih jajc največ 7 do 8c. Živela prosperiteta farmerjev pod velikim inženirjem! Pa bo enkrat menda padel ploh raz oči tudi farmerjem in "inženirji" bodo šli potem lahko krave past. Majniška izdaja Proletarca je bila letos zopet list, ki nam je v ponos. Izbrano gradivo, lepe ilustracije in fin papir. Anton Šular.

Port Washington. Pot v Sheboygan

V Port Washingtonu, ki je mesto med Milwaukeejem ter Sheboyganom ob Michiganem jezeru, živi kakih 28 slovenskih družin. Frank Leskovšek, katerega omenjam v prejšnjem dopisu, je bil dozdaj edini, ki je prejemal Proletarca.

Port Washington ima lepo lego v prijazni dolini, katero obkrožajo na severni in zapadni strani mikavni griči, na vzhodni pa omenjeno jezero. Pravijo, da je to mesto starejše nego Milwaukee in ima zanimivo zgodovino. Šteje glasom ljudskega štetja iz leta 1930 okrog 3.700 prebivalcev. Vzlic svoji starosti je torej ostalo majhno v primeri z drugimi obrežnimi mesti v Wisconsinu, kot so Sheboygan, Milwaukee, Racine, Kenosha in več drugih.

Ako sem si pojasnjevanja pravilno zapomnil, so izmed narodnosti najbolje zastopani Nemci in Litvinci, v manjšem številu pa vsi narodi. Slovencev, kot omenjeno, je zelo malo in vsled tega v tej naselbini niso razvili kakih kulturnih aktivnosti, imajo pa podporni društva. Naši rojaki prihajajo skoro vsi iz spodnje Štajerske iz Savinjske doline, eden je iz Koroške in trije iz Kranjske. Industrijski obrati v tem kraju so majhni in operirajo v tej krizi le deloma. Med drugim so tu tri livarne, ki zaposlujejo kakih 200 delavcev po 2 do 3 dni na teden, in ena tovarna stolov, ki že dve leti ne obratuje več kot po dva do tri dni tedensko. V nji dela okrog 200 oseb. Edina delavnica, v kateri zaposlujejo ženske, je tovarna za dežne površnike, v kateri dela po par dni v tednu kakih 50 žensk. Cerkev je tu pet — zelo mnogo za velikost mesta. Najbogatejša in impozantnejša je takozvana nemška cerkev (katoliška). Je na krajnem kraju, z lepim razgledom po Michiganem jezeru. Dušovniki, ki so si izbrali zanjo ta kraj, so razumeli, kaj je lepota in udobnost.

Pri obiskovanju rojakov sem izprevidel, da so večinoma ver-

sko prežeti, ne menda toliko iz pobožnosti, kot iz tradicije in navade, kajti čitajo malo. Ni jim za "Ave Marijo", ne za "Am. Slovenca", niti ne za napredne liste. Rekli so mi, da ima Prosveta pet naročnikov tukaj, in okrog toliko tudi Ave Maria, A. S. pa baje nobena. Društ. št. 485 SNPJ. ima 19 članov, v mladinskem oddelku pa 12. Društ. JPZ Sloga št. 2 jih ima okrog 50 in v ml. oddelku do 30.

Bilo mi je nerazumljivo, da tako katoliška naselbina kakor je ta nima društva slovenske katoliške jednote. Sicer ga ne potrebujejo, ker so tudi društva drugih organizacij taka, kakor je članstvo. Prohibicija med našimi rojaki tudi v tej naselbini ni prav nič spoštovana.

Izmed naprednih rojakov v tem mestu, kolikor bi jih mogel naštetati na prste ene roke, moram omeniti na prvem mestu Frank Leskovška. Čita Proletarca, Prosveto in druge liste ter knjige. Vzlic temu da je ta naselbina z njim vred nekako izolirana od sveta, sledi aktivnostim našega gibanja v slovenskih naselbinah širom Unije z velikim zanimanjem. Dober vtis je napravil name tudi John Pungartnik, tajnik društ. št. 2 JPZS. Njegova soproga je iz Škofje Loke. Oba rada čitata. "Proletarca" dozdaj nista imela, bo pa njima delal družbo stalno v bodoče. Kot mnogo drugih, je brezposelnost in nestalno delo tudi Pungartnika zelo prizadelo.

Sestal sem se tudi s tajnikom društ. SNPJ., ki pa ni bil tako prijazen. Liste vse od kraja slabo ceni. Teren za agitacijo je bil tukaj slab, zraven pa mi je delo kvarilo še deževno vreme. Ako bom utegnil, se oglasim tu nazajgrede iz Sheboygana, da obiščem še nekatere rojake.

Poslovil sem se od Leskovškovi in se napotil dalje proti Sheboyganu, kamor sem prišel v soboto 9. maja dopoldne in se takoj oglašil pri s. Antonu Debevcu. Njega še ni bilo z dela. Njegova soproga je vedela o mojem prihodu, ker sem jim to sporočil pisмено v naprej in mi vljudno postregla. Kmalu je bil doma tudi Anton, s katerim sva po kratkem pomenku obiskala s. Zormana, Milostnika in Nagodeta.

Kakor v Milwaukeeju, se v Sheboyganu mnogi zanimajo za notranje spore v JPZ Slogi, dasi ne v tolikšni meri. Glavni kraj te organizacije, kjer ima največ članov, je pač Milwaukee.

L. Milostnik mi je takoj naklonil sodelovanje pri spremljevanju v stanovanju rojakov in v kratkem času sva dobila več novih in pobrala naročnino

od starih naročnikov. Prišel do Antona Simensa sem našel novega znanca. Bila sva z njim svoječasnno skupaj na konferenci JSZ. v Waukeganu. Zaprli je svoj salun in šel z menoj na delo. Prvi večer smo dobili 9 naročnikov a Simens še ni bil zadovoljen in je hotel nadaljevati. Toda bilo je pozno in smo prestali. Tone mi je zabil, da ga moram tudi čez teden večkrat obiskati. Obljubil je, da mi bo pomagal kolikor mogoče.

Leo Milostnik je tudi dober agitator v takem delu. Je vljuden in zelo znan v tem kraju. On je tudi tajnik društva SNPJ.

Ker je bila sobota, smo bili prvi večer na delu do 1. polnoči. V nedeljo naslednji dan se je vršila seja kluba št. 235 JSZ. Pred sejo sva z Debevcem obiskala par drugih in dobila dva naročnika.

Klub šteje 25 članov, a na to sejo jih je prišlo le osem, ampak ti člani jamčijo, da je klub v stanju prenesti vse krize in da bo napredoval. Sheboyganški klub je imel že precej lepih priredb z velikim moralnim uspehom, kot shode, dramske predstave, piknike in predavanja.

Na delavce v splošnem sedanja kriza porazno vpliva. Mnogi so izgubili vero v bodočnost in postali vsled tega brezbrizni prijatelji zopet podprli in uspeh bi ji bil zagotovljen.

Na seji smo imeli živahne razprave. Klub ni nameraval poslati zastopnika na konferenco JSZ. v Chicago 30. maja, pa je to svoje stališče spremenil in izvolil za delegata Frank Nagodeta. Sodrugi so mi dali priklono in sem spregovoril nekaj besed o našem delu in naših nalogah ter važnosti vztrajanja. Če bomo vztrajali, uspeh ne izostane. Ako se udamo mlačnosti, bomo propadli in s tem vse naše delo dolgih let. Sodrugi v Sheboyganu bodo vztrajali.

Obsirno smo govorili o agitaciji za širjenje našega tiska. Pa ne samo govorili, kajti že popoldne smo dosegli lep uspeh. Naklonili so mi prijateljsko sodelovanje, s katerim sem zelo zadovoljen.

Določeno je bilo, da se vrši pred mojim odhodom še ena seja, kjer se bomo pogovorili o našem nadaljnem podrobnem delu.

Delavske razmere so slabe. Kar je zaposlenih, delajo največ le po par dni v tednu. Več poročam v prihodnjih dopisih. Anton Vičič.

Konferenca JSZ v soboto 30. maja v Chicagu

Konferenca JSZ., na katero so povabljeni soc. klubi in društva Prosvetne matice iz čikaškega, waukeganskega, milwaukeeškega in sheboyganskega okrožja, se bo vršila v soboto 30. maja na Spominski dan v spodnji dvorani Lawndale Masonic Temple na S. Millard in W. 23rd St. Vhod v dvorano je s 23. ceste. Zborovanje se prične ob 10. dopoldne. Ob 12:30 bo končana prva seja. Kosilo bo servirano v istem soplehju vsakemu, ki bo želel. Cena 50c. Istotako bo lahko vsakdo tudi večerjal v dvorani. Po zborovanju se vrši veselica, katere prebitok gre v prid konference.

Dozdaj so priglasili delegate sledeče organizacije:

Klub št. 1, Fr. Alesh, Joško Oven, John Rak.

Angleški odesk kluba št. 1, Katherine Beuk.

Venera, št. 192 SNPJ., Milwaukee, Mary Owen in Mary Mihejčič.

Nada, št. 102 SNPJ., Mary Udovich in Angeline Zaitz.

Klub št. 232 JSZ, Sheboygan, Frank Nagode.

Slavija št. 1 SNPJ., Peter Bernik in Frank Zaitz.

Pioneer, št. 559 SNPJ., Johnny Kopach in John Rak.

Kratka poročila bodo imeli sledeči sodrugi: Anton Garden o delu konferenčne organizacije illinoiskega-wisconsinkega distrikta; Chas. Pogorelec o aktivnosti v JSZ.; Frank Zaitz o akciji za graditev našega doma; Peter Bernik o kulturnih aktivnostih klubov JSZ.; A. Garden o socialn. zakonodaji; o angleških odeskih podajajo poročila naši mlajši člani. Tajnik konference dopisuje z njimi in ko bo dnevni red definitivno gotov, ga objavimo, oziroma bo predložen zborovalcem.

Prosimo društva in klube, ki še niso naznanili svojih delegatov, da to čimprej storo. Kdor izmed udeležencev bi želel prenočiti v Chicagu, naj to isto-tako sporoči tajniku konference na naslov, Anton Garden, 2315 S. Ridgeway Ave., Chicago, Ill.

Zvečer ostanejo zunanji gostje s svojimi čikaškimi sodrugi in sodružicami ter prijatelji na domači zabavi, ki se prične ob 7. zvečer. Vstopnina na zabavo je samo 35c. Igral bo J. Kochevarjev orkester Vstop na zborovanje dopoldne in popoldne vsakemu prost.—P. O.

VESELICO

z igro, govori in deklamacijami priredi
**KONFERENCA KLUBOV IN
 DRUŠTEV PROSVETNE
 MATICE JSZ.**

za zapadno Pennsylvanijo
 v nedeljo 24. maja v Slovenskem domu
MOON RUN, PA.

Vstopnina: za moške 50c, za ženske 25c.
 Pričetek točno ob 2. pop.

Moonrunski dram. klub vpizori šaloigro
 v dveh dejanjih,

"TRIJE TIČKI
 OSEBE:

JARM, gostilničar FRANK MOČNIK
 ŠPELA, njegova žena ANNA SKVARČA
 IGLAČ, krojač JOHN CELAR
 JOŠKO STRMENCELJ, pisikrovez LOUIS JERAM
 ZAJEC, urar FRANK AMBROZIČ
 SODNIK MICHAEL JERALA
 PETER, sodni sluga JACOB SKERL
 STRAŽAR FRANK KORITNIK

REŽISER RUDOLPH GORJUP.
 Govornika bosta med drugimi John Terrell in John F. Kutch, prvi v slovenskem in drugi v angleškem jeziku. Vabimo sodrugi in sodružice od blizu in daleč na obilno udeležbo. Za dobro postrežbo v vseh ozirih bo skrbel ODBOR.

KLUBOM IN DRUŠTVOM

ALI želite svojim priredbam čimveč
 moralnega in gmotnega uspeha?

OGLAŠAJTE JIH V PROLETARCU!

Čudni čikaški protesti proti fašizmu — ali komu

... Dalje je g. Vidmar na zanimiv način podal sliko slovenskih socialistov, ki se zbirajo okrog "Proletarca", piše Jerič v Am. Slovincu. "Povedal je, kako so zbirali socialisti milijonski fond, zdaj pa je preostanek od nabranih 60 tisočakov v varstvu grupe ljudi, ki se ponašajo s socializmom." Jeričev "Am. Slovinc" pravi, da je bila "ta točka na 'protestnem' shodu 30. aprila proti fašizmu, ki se je vršil v prisotnosti okrog 100 ljudi v Narodni dvorani, posebno zanimiva". Najbrž da, ker pokazuje, kako silno boli "patriote" ljudski denar. Če bi ga oni upravljali, bi blagajno kaj hitro izpraznili, kakor se je še v vseh ustanovah, v katerih so bili absolutni gospodarji brez kontrole nad sabo. Nad "preostanim" fondom Slovenske lige in Slovenske narodne zveze, v katerih so delovali klerikalci, se Vidmar seveda ni mogel zgražati, ker so gospodje zbrani denar sproti porabili, zraven pa še mnogo tisočakov, ki so jih dajali zavezniki takozvanemu londonskemu odboru, čigar ameriška podružnica je bilo Jugoslovansko Narodno Višje. Razen Vidmarja je bil "glavni" slovenski govornik na tem shodu župnik fare sv. Štefana Anzeln Murn.

Poročevalec "Novog Svijeta" pravi, da morajo biti Slovenci silno v stiski za govornike, ker pošljejo takega, kakor je F. Vidmar, na oder. Tudi protest župnika Murna je bil čudna stvar.

Za fond JRZ. se razen Vidmarja zelo zanima James L. Kolar iz Cicera.

James Kolar je v Ameriki rojen in vzgojen Čeh. Za delovanje med Slovenci se ni zanimal, dokler ga ni slučaj za nesel v družbo mlajših, večinoma tu rojenih Slovencev. JRZ. mu je španska vas, naš stari kraj tudi, zato pa pravi, "see America first!" James Kolar in R. J. Zavertnik sta na skupni fronti in tolmačita socialistom, kaj je — socializem. V pomoč za taka razjasnjevanja rabita besednjake. Da pa bi bila kdaj v socialističnem gibanju aktivna — bogne daj!

James torej vprašuje, kako to, da se preostala vsota JRZ. ne da nazaj prispevateljem, ali pa brezposelnim. Ako bi bil jaz Leo Bruce, bi Jamesa vprašal: "Vraga, koliko pa ti je JRZ dolžno?"

Mladi R. J. Z. bi lahko vedel, kaj je JRZ., ker je pač čul včasih svojega očeta, kateremu so sovražniki očitili, da se je pasel ob blagajni JRZ. pa E. Kristan in drugi, ki so med vojno vodili gibanje za jugoslovansko federativno republiko. In ker ve, naj bi Jamesa pravilno poučil.

Jamesa tudi zanima, čemu naj bi Proletarec dobival obresti? Saj res, dobi naj jih rajše Kobalova "Svoboda", ki se bori za — republiko, in pa gospod konzul ter tisti "bivši 100. procentarji", ki so mu posojali svoja imena v "pripravljalnih" odbori.

James pravi, da je silno težko dobiti pravega socialista. On ga še ni videl. Hm-hm-mmmm. Kako pa potem ve, kakšen je "pravi socialist"? Čemu nista on in R. J. Z. "prava socialisti"? Bi imeli potem vsaj dva da bi jih kazali ljudem ob velikih praznikih v karnivalih. Pravi, da je B. Novak pri primarnih volitvah glasoval na republikanskem tiketu in se hudoje. Če je to storil, je pač napravil nekaj svojega časa zelo po nepotrebnem in napravil neumnost. Ampak zakaj ni James s svojimi prijatelji rajše protestiral proti volilnemu odboru, ki je vrgele socialistične kandidate z glasovnice, dasi je sodnik Taylor izrekel, da imajo pravico do nje? Dotični, ki uče socialiste, kakšni naj bodo, da bodo "pravi socialisti" bi lahko sami dali dober vzgled, namesto da agitirajo za republikanske in demokratske kandidate. Človek, ki indorsira Hooverja, socialistom pa očita, da niso zadosti socialistični, je zelo nelogičen in nesikren.

Vidmar, Kolar, Richard itd., protestirajo in se hudojejo na socialiste, kakor da socialisti vladajo ves svet. In čimbolj psujejo in demagogirajo v Prosveti, bolj zatrjujejo, da jim urednik ničesar ne priobči. Hm. Pa spet, hm. James je definiral, kaj je socializem. Pravega socialista še ni videl.

In hud je na socialiste, da bi jih kaj pohrustal. Pa vprašuje: "Če je SNPJ. socialistična organizacija, čemu mi niste tega povedali ob pristopu? Zakaj ne?"

See, bržkone bi ne pristopil, če bi vedel, de je v SNPJ. kaj socialistov, četudi hoče, da bi bili socialisti med Slovenci bolj pravi in bi večkrat pogledali v dictionary, kaj je "true Socialist". Toda take živali James ni ti v Lincoln Park zoo še ni videl.

Tako je pri nas. Vidmar protestira proti Mussoliniju, pa pozabi nanj in začne "zanimivo opisovati" slovenske socialiste. In župnik Murn protestira proti fašizmu, pa pozabi na predmet in govori o svobodni Ameriki in dobri cerkvi. James protestira proti socialistom, ker še ni videl true socialist, protestira proti JRZ. in Proletarcu, Richard se jezi 20 ur na dan na socialiste, ker je že po naruri hud nanje (član socialistične stranke še nikoli ni bil) in še bolj je pa hud na Donaldu Lo-

LEVINJA NASKOČILA DETE

V žoli na Price Hillu blizu Cincinnatija, O., so otrokom predavali o divjih zvereh. Da bi jim bila vsajbena predavanja boljše zapadljiva, so dobili dva medveda, mlado, toda še skoro doraslo levinjo, ki je tu na sliki in enega afriškega psa. Vsa ta menarja v malem je bila pod nadzorstvom krotiteljev. Prišli so tudi mali otroci in gledali živali, med njimi šestletna Vivian Leitchner, ki je tu na sliki. Dokleto se je približalo k levinji, toda ko je žival napravila pozor kakor da se pripravlja k naskoku, je odbežala. Krotiteljica pa jo je bodrila, naj se nikar ne boji, naj le gre do levinje, kar ji ne bo storila nič zalega. Otrok je ubogal, toda levinja je imela svoje mube, in tako se je Vivian znašla smrtno prestrašena v njenih sobah. Krotiteljica je ni mogla sama sprijeti. Priklicali so za drugo. Otroku je dal nato učitelj prvo pomoč, potem ga naglo odnesel na dva bloka oddaljeno policijsko postajo, od tu pa so ga odpeljali v bolnišnico, kjer so mu dali zdravilni dvanaest viivov na rano v glavi. Vsi ted neorče je oblast uvedla preiskavo, da uvidi, če niso te vrste predavanja o divjih zvereh prenevarne za otroke.

triča. Leo Bruce hudo protestira proti Barbiču, Frank Pečnik protestira, in tako so fantje vse križem razljuteni. MJT pa se smeje in uganja svojo politiko. To bo še špasa, je rekel zadnjič komerad Hujan, ko smo ga počasi praznilni po koncertu, pa ne toliko Hujana, nego tisto, čemur pravi RJZ "mehka pijača".

Če obuješ s temle fanti osebnost, saj niso napačni ljudje. Ali nekak vrag jih je obsedel, da so polni mržnje do socialistov. I bet, da James prav nič ne ve, čemu je hud nanje, ker nima nobenega interesa v tem. Ampak porinili so ga v ring, pa se točje za nič. Je med nami veliko demokracije, ki si jo eni tolmačijo tako, da lahko vsakdo poljubno kogarkoli in kadarkoli ozmerja, dolžnosti pa prepuščajo — socialistom. Za nekaj so slovenski socialisti torej le porabni. — Politikos.

Dr. Preveden bo predaval

Chicago, Ill. — V soboto 23. maja ob 8. zvečer bo predaval pod pokroviteljstvom "Slobodne Governice" (ustanova Jugoslovanskega Prosvetnega Saveza) in več drugih društev dr. Franjo Preveden, profesor filologije na De Paul vseučilišču v Chicagu. Predaval bo v Howell Neighborhood House, 1831 S. Racine Ave. Predmet: "Odnosaj između pojmov a riječi". Vstop vsakemu prost.

Poročila o akciji za dom JSZ na bodoči seji kluba št. 1 JSZ

Chicago, Ill. — Na seji kluba št. 1 v petek 22. maja v dvorani SNPJ bo poročano o poizvedovanjih glede nakupa poslopja, katerega bi se predelalo za dom JSZ, Proletarca, kluba št. 1 ter našega gibanja v splošnem. Posamezni člani so si ogledali več takih poslopj in se informirali o cenah ter poskrbeli tudi za druge podatke. Poseben odbor JSZ. ima sicer moč, da kupi poslopje, kakor hitro se mu ponudi ugodna prilika, toda ker je stvar važna, je posvetovanje z vsemi prizadejimi potrebno.

Razen te bo na dnevnem redu več drugih važnih zadev. Izvoliti bo tudi treba še dva člana v dramski osek. Člani in članice, udeležite se seje polnoštevilno. — P. O.

Dne 23.-24. maja v Girard

V soboto 23. maja se bo vršila zanimiva priredba z varijetnim sporedom v Slovenskem domu v Girardu, O. Naslednji dan v nedeljo 24. maja pa se začne zborovanje soc. klubov in društev Prosvetne matice, katera so v Konferenci JSZ. clevelandskega, barbertonskega in girardskega okrožja.

Slovenski dom v Girardu je na 1006 State St. Klub št. 49 bosta na konferenci zastopala Matt Pišler in Andrej Božič, druš. "V Boj" št. 53 SNPJ. pa Joseph Frančeskin in Matt Pišler.

Spored na sobotni prireditvi bodo izvajali največ člani kluba št. 27 iz Clevelanda. V priredbo bo igra "Medved" pod režijo s. Eppicha. Razen tega bo Eppich nastopil tudi v kupletu. Oboje bo dalo udeležencem veliko povoda za smeh. Od "Zarje" pride oktet, ki zapoje več pesmi. Vinko Zgonik, zapisnikar kluba št. 49. bo deklamiral pesem "Proletarci", ki jo je imela v prvomajski številki Proletarca Anna P. Krasna. Olga Godec, hčerka Blaža in Jenny Godca, bo pela v angleščini znano pesem "Volga Boatsman". Frank Barbič ml., Anton Havlena in pianistka Olga Godec bodo igrali v programu "Napoleon's Last Charge" (E. T. Paul) in "Wiener Blut" (Johann Straus). Po sporedu bo ta tri igrali tudi na plesni zabavi.

Delavsko občinstvo v vseh teh naselbinah je vabljeno, da pride v Slovenski dom v soboto 23. maja. Na konferenco naslednji dan so vsi prijatelji našega gibanja dobrodošli. —

Cleveland City Central Committee se obrne na vse tukaj-

šnje organizacije za gmotno pomoč, katero rabi v volilni kampanji. Volitve se vrše letos v jeseni. Kadar dobite apel, odzovite se po svojih močeh. F. B.—č.

Priredba na Syganu, Pa., dobro izpadla

Bridgeport, O. — Dne 9. maja je bil naš dramski osek na Syganu, Pa., kjer je vprizoril za tamkajšnji klub št. 13 dve igri. Kako sta se predstavi in deklamacije ljudem dopadle, to naj povedo sami. Udeležbo so imeli veliko. Vse se je izvršilo v najlepšem redu. Smeha in aplavdiranja je bilo v izobilju. Anica Kramžar je lepo deklamirala v slovenskem jeziku "Mi smo mladi". Od nje se lahko še dosti pričakuje. Na prireditvi smo videli naše stare pionirje Kavčiča, Kvartiča, Uršiča, Pustovrha, Mravljo, oba Viranta ter druge, ki so bili zaposljeni pri raznih delih, samo da je priredba boljše izpadla. Pucelj s pomočniki pa je delal od spodaj, da je zadovoljil tudi tiste, katerim ni za izpolnjevanje vsake postave.

Zasluga za uspeh prireditve gre tudi Mrs. Kramžarjevi, ki je imela oder v oskrbi.

Večer 9. maja nam ne bo šel iz spomina, kajti prijetno je bilo na Syganu.

V imenu dramskega odseka se zahvalim klubu na Syganu za njegovo naklonjenost v času našega obiska.

Drugi dan nas je prišel pogledati s. Jakob Ambrozich iz Moon Runa. Povedal nam je, da je priredba novega kluba JSZ., ki se je vršila prejšnji večer na Imperialu, izborna izpadla.

Čuje se, da je v teku akcija za ustanovitev socialističnega kluba v Salemu, O. Tudi to je dobra vest, in upam, da se uredni. Ako se zavedni rojaki zavamejo, bo klub ustanovljen 14. junija. Vabljeni ste vsi, da pridete omenjenega dne skupaj ob 10. dop. v zborovalnih prostorih druš. št. 476 SNPJ. Zdaj je čas akcije, ne pa tarnanja, kajti z njim ne pridemo nikamor. — Joseph Snoy.

Aktivnosti detroitskih sodrugov

Detroit, Mich. — Detroitška kluba št. 114 in 115 ter mladinski osek JSZ. beležijo vedno kake aktivnosti. Prvomajsko prireditve smo imeli skupno. Udeležili so se jo člani in somišljeniki. Razni govorniki so razmotrivali o položaju in naglašali pomen Prvega majnika.

Udeleženci so imeli v mislih tudi agitacijo za naš tisk in prispevali "Proletarcu" v podporo \$11.80. Z rezultatom prireditve smo v teh razmerah lahko zadovoljni.

Seveda bi bilo lahko še boljše, če bi se delavci tako zavedali pomena svoje organizacije in se brigali zanjo, kakor se brigajo kapitalistični sloji za svojo. Ali boriti se je treba z nevednostjo, da bo ljudstvo spoznalo, čemu ima brezposelnost, mizerijo in druge socialne nadloge. Kdor želi človeštvu boljše bodočnost, naj se zanjo bori v socialistični stranki. A. Jurca.

Izlet na Moon Run

Strabane, Pa. — Zadnja konferenca Prosvetne matice v Pittsburghu je sklenila, da pridemo v nedeljo 24. maja izlet v Moon Run. Tajnik konferencie poroča, da so priprave v polnem teku in da bodo udeleženci zadovoljili v vsakem oziru koliko mogoče dobro.

Težko je v teh časih, ko človeku primankuje centov na vseh koncih in krajih. Toda glabli časi ostanejo zmerom, če bomo brezbrizno tarnali, ne da bi se poučili o vzrokih in napravili vsi skupaj ogromen organiziran pritisk, s katerim si bomo izvojevali prosperiteto, kakršno delavci zaslužijo. Prireditve v Moon Runu je naša delavska manifestacija. Drugega namena nima. Zato pa se od delavcev pričakuje, da pridejo tja iz raznih naselbin v čimvečjem številu. Vabljeni

ste vsi, bili člani ali nečlani. Pokažimo tudi delavci v zapadni Penni, da tudi med nas prihaja več življenja, več odpora proti krivicam in mizeriji, katero je nam naprtil kapitalizem. Na Moon Runu bomo čuli govornike v slovenskem in angleškem jeziku. Deležni bomo zabave in duševnega užitka. John Terčel, organizator.

N. Zlemberger vabi na konferenco v Glencoe

Piney Fork, O. — Prošla konferenca je dala mandat Jopu Snoyju, da skliče prihodnje zborovanje ob primernem času, kar je bilo storjeno. Sodrug Snoy, ki je tajnik konferencie, apelira, da naj se odzovemo klicu. To bomo storili.

Sodrug Snoy se je razvil v enega najboljših agitatorjev, kar jim imata JSZ. in Proletarec. Je zelo sposoben in požrtvovalen. Ves svoj čas porabi za aktivnosti v delavskem gibanju. Organizacije, katerim načeljujejo taki sodrugi, so vredne zaupanja in sodelovanja.

Sodrugu Snoyju kličem: Naprej s tvojim uspešnim delom! Res, da imaš nasprotnike in sovražnike, toda ti zastopaš pravično delavsko stvar, tvoji protivniki pa se bore v zmotah in zablodah. Pot, po kateri deluješ, teče dalje in ti greš po nji, nasprotniki pa bodo poraženi popadali ob nji.

Na omenjeni konferenci bo govoril mlad Turšek, sin sodruga Tuška, iz Power Pointa. Z Matt Tuškom sva bila na Glencoe skupaj v klubu št. 2. Zdaj ima trgovino, pa ne more biti toliko aktiven, toda svojega prepričanja ni nikoli spremenil. Je socialist, kakor vedno, kar se ne more reči o vsakem našem trgovcu, ki je bil kdaj član JSZ. Svoje otroke uči v delavskem duhu.

Moja aktivnost v soc. stranki je tudi prestala. Le sej se udeležujem in članarino plačujem. Starost mi je preprečila, da se udeležim v agitaciji ter v podrobnem delu. Iz premogovnika pridem utrujen tako, da mi je le za počitek. Kmalu bom primoran pustiti to delo, ker ga ne bom mogel zmagovati, in potem bom skušal kaj več storiti za socialistično gibanje.

V Glencoe na konferenci 30. maja bom zastopal druš. 176 SNPJ., ki me je pooblastilo v ta namen. To društvo je v Prosvetni matici.

Nace Zlemberger.

Prireditve "Pioneerjeve" mladinske šole

Chicago, Ill. — V nedeljo 31. maja priredi druš. Pioneer S. N. P. J. skupno s svojo mladinsko slovensko šolo v dvorani SNPJ veselico, na kateri bo izvajan najprvo program in potem sledi prosta in plesna zabava. Spored se prične ob 3. popoldne. Nastopi pevski zbor "Sava", otroci Pioneerjeve slovenske šole, tenorist Ivan Beniger, par govornikov, zaključna točka pa je komedija "Hans van Smash". Igral bo J. Kochevarjev orkester. Vstopnina je 50c za osebo. Pioneer

Ljudje s ceste

Yukon, Pa. — Kot navadno, je Joe Robich tudi letos razpečaval prvomajsko številko Proletarca. Pravi, da Prvega maja na praznuje že mnogo let. Pohvali napredne ženske, ki niso odrekle kupiti omenjeno izdajo. Moški so delali, da zaslužijo za potrebščine. Z uspehom razpečavanja prvomajske številke je zelo zadovoljen. Navedel pa je par slučajev, kateri mu niso všeč. Jaz jih tu ponovim:

"Vzemite eno izdajo." — Mrs. N. N.: "Ne bom. Ko bi jaz imela toliko bančnih knjižic, ne bi hodila s tem po havzih"

V neki drugi hiši: "Boste vzeli eno številko?" Gospodinja: "Nak, ni denarja pri hiši." (V istem času so delali trije.) Glas od zadaj: "Kaj Robič ne dela 1. maja?" — Eh, norca prodaja po havzih."

V nekem drugem kraju: "Boste vzeli eno kopijo?" Stane 15c." Odgovor: "Za 15c dobim dve štruci kruha, No, ko on pride domov, morda kupi."

Lani je bil on doma, ko sem mu ponujal list. "Za 15c ga dobim dva glažka," je rekel. Robič je pojasnjeval, da je dotičnik drugi dan vpraševal njegovo ženo, češ, koliko pa plačajo Robiču? Zastojni ni dolžan hoditi naokrog. V pojasnilu pravi Robič, da je dobil 24 izvodov po 15c, torej skupaj \$3.60, poslal pa je upravništvu \$3.80. — Mrs. s ceste.

Vabilo na konferenco in veselico v Glencoe

Glencoe, O. — Na spominski dan v soboto 30. maja se bo v naši naselbini vršilo zborovanje soc. klubov in društev Prosvetne matice, ki pripadajo vzhodnoohijskih konferenci JSZ. Prične se ob 10. dopoldne. Bo zelo važna in je potrebno, da so klubi in društva kolikor mogoče številno zastopani.

Popoldne se bo vršila veselica v prid konferenčne blagajne. Pripravljeni odbor se bo potrudil, da bodo udeleženci imeli dobro postrežbo in zabavo. Govornik popoldne bo mladi Viktor Tushek. Na svidenje 30. maja na Glencoe. Odbor kluba št. 2 JSZ.

Prireditve srbskih sodrugov na north side

Chicago, Ill. — Srbski sodrugi, organizirani v združenju br. 20 JSZ., bodo imeli v svojem lokalu na 2250 S. Clybourn Ave. v nedeljo 24. maja zvečer zabavo z običajnim sporedom. Igrali bodo tamburaši. Vstopnina je 25c. Vabljeni ste, da pridete na to prireditve. Odbor.

Zanimiv del "Proletarca" so dopisali. Pristopite v krog naših dopisnikov ter sodrugov tudi vi.

Milwaukee Leader

Največji ameriški socialistični dnevnik. — Naročnina: \$6.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za tri meseca. Naslov: 528 Juneau Ave. MILWAUKEE, WIS.

KONFERENCE SOC. KLUBOV IN DRUŠTEV PROSVETNE MATICE J. S. Z.

GIRARD Zborovanje ohijske konferencie v Slovenskem domu v nedeljo 24. maja. Pričetek dopoldne. V soboto 23. maja priredba z varijetnim sporedom.

GLENCOE Zborovanje vzhodnoohijske konferencie v prostorih A. Kravanje v soboto 30. maja ob 9. dopoldne. Po zborovanju prosta in plesna zabava.

CHICAGO Zborovanje illinoiske-wiconsinske konferencie v soboto 30. maja ob 10. dopoldne, Lawndale Masonic Temple na S. Millard ter 23. cesti. Zvečer veselica.

Hočete pristno in čisto mleko za vašo deco in ostalo družino. Dovolite da vam postrežemo z njim. Dostavljeno na dom iz naše sanitarne, solčno zračne

NOVE MLEKARNE

WENCEL'S DAIRY PRODUCTS

EDINA SLOVENSKA MLEKARNA V CHICAGU.

2380-82 Blue Island Ave. Tel. Roosevelt 3673

NAJVEČJA SLOVANSKA TISKARNA V AMERIKI

NARODNA TISKARNA

2142-2150 BLUE ISLAND AVENUE

CHICAGO, ILL.

Mi tiskamo v Slovenskem, Hrvaškem, Slovaškem, Češkem, Poljskem, kakor tudi v Angličkem in Nemškem jeziku.

Naša posebnost so tiskovine za društva in trgovce.

PROLETAREC

Lista za interese delavskega ljudstva.

Izhaja vsak četrtrek.

Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, Ill.

Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

NAROČNINA za Zedinjene države in Kanado za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75; za četrt leta \$1.00. — Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopi in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do ponedeljka popoldne za priobčitev v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Thursday by the Yugoslav Workers' Publishing Co., Inc.

Established 1906.

Editor Frank Zaita
Business Manager Charles Pogorelec

SUBSCRIPTION RATES:
United States and Canada, One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.—Foreign Countries, One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

Address:
PROLETAREC
2639 W. 26th St., Chicago, Ill.
Telephone: Rockwell 2864.

546

Koliko pomeni za delavstvo politična moč

V Zed. državah delavstvo NIMA svojih zastopnikov v zakonodajah, četudi so vsi poslanci, vsi senatorji in vsi kongresniki v vseh zbornicah izvoljeni z večino delavskih in kmečkih glasov. Kadar hoče delavstvo spraviti "skoz" zbornico kako postavbo, najame "lobiste", da nagovarjajo poslance k "priateljstvu do delavcev". In ob enem jim pošiljajo resolucije, telegrame in pisma, ter apelirajo nanje na shodih, da naj bodo delavstvu "naklonjeni".

Vse to raditega, ker delavci in farmarji nočejo glasovati za kandidate socialistične stranke, nego raje izvolijo tiste v "starih" sirankah (republikanski in demokrati), katere jim postavijo, oziroma jim financirajo kampanjo privatni interesi.

Drugače je v deželah, kjer delavstvo ne meče proč svojih glasov. V Angliji, ki je v primeri z Zed. državami veliko revnejša in majhna, dobe brezposelni v teh časih depresije blizu šest sto milijonov dolarjev na leto državne podpore. In ta podpora ni milosrdna, nego je zavarovalnina, do katere je brezposelni delavec postavno upravičen. Podpora je brez beraškega pečata in brezposelnemu delavcu, ki jo prejema, ni v ponižanje.

V Zed. državah, ki so najbogatejša dežela na svetu, je nad sedem milijonov brezposelnih. Koliko dobivajo zavarovalnine? Koliko store zanj v kongresu in legislataturi poslanci, kateri so izvolili DELAVSKI glasovi?

To sploh ni uganka, nego le opomin onim, ki so metali vsa ta leta proč svoje glasove. V bodoče naj bodo pametnejši ter volijo za svoje poslance, katere nominira delavstvo, organizirano v socialistični stranki.

FAŠISTI PROTI 'FAŠIZMU'

Jugoslovanski "kraljevaški fašisti" prirejajo v Chicagu od časa do časa "protestne" shode proti italijanskemu fašizmu. Mussolinija in njegov režim omenjajo le toliko, kolikor "nujno potrebno", ves drugi čas pa porabijo govorniki za napadanje "Proletarca", hrvatskega tednika "Novi Svijet", Jugoslovanske socialistične Zveze, Jugoslavenskog Prosvjetnog Saveza, Jugoslovanskega delavskega sveta in pa tistega sklada JRZ., o katerem so že milijonkrat zapisali, da je čisto zapravljen, pa ga oni še vedno—zapravljajo!

Njihovi "protestni" shodi so žalostna spaka, kakor so spake dotičniki, ki jih sklicujejo. Plačani so, da propagirajo fašizem in militarizem generala Živkoviča, ki načeljuje vladi Jugoslavije, ter napadajo pri tem socialiste ter druge napredne kroge med jugoslovanskim izseljeništvom, kateri se v resnici bore proti fašizmu,—toda ne le proti italijanskemu, nego tudi zoper Živkovičevega-Aleksandrovega v Jugoslaviji in Kolombatovičevega-kobalskega v jugoslovanskih naselbinah v Zed. državah.

VSI SMO ENAKI

Podatki so navsezadnje priročna stvar. Iz njih npr. vidiš, kolikšno je skupno narodno premoženje, in koliko ga pripada povprečno tebi in vsakemu drugemu stanovniku naše svobodne dežele. Žal, da podatki nikoli ne povedo, kam se pritoži, če nimaš svojega deleža od skupnega narodnega zaklada. Imajo pa podatki dobro lastnost, da pojasnijo, v čigavih blagajnah so "naša" bogastva.

Npr., leta 1925 je imelo 502 oseb toliko dohodkov, kolikor je znašala vrednost vsega žita, ki ga je pridelalo 1,300,000 farmarjev, in vrhu tega še vrednost vsega bombaža, ki ga je pridelalo 1,032,000 poljedelcev v letu 1930.

Pa recite, da nimamo v tej deželi vsi enakih priložnosti!

Nihče ne more iti hkrati na vse štiri vetrove. Kdor trdi, da lahko, ali da je lahko v sredi med njimi, laže drugim in sebi.

FRANKLINOV SPOMINSKI MUZEJ

Plan of lobby in the Memorial. Model of planetarium in the Memorial.

Model of the Benjamin Franklin Memorial.

V Philadelphiji, Pa., grade v spomin Benjaminu Franklinu, ki si je napravil zgodovinski sloves v tem mestu industrialni muzej, ki bo stal pet milijonov dolarjev. Slika spodaj je muzej, kakor bo izgledal na sunaj po dogotovitvi. V posebnem Franklinovem oddelku bo njegov spomenik (na levi zgoraj), en del muzeja pa bo planetarium (slika zgoraj na desni), kakršnega ima dosdaj v Ameriki edino Chicago. V muzeju bo razstavljena vsakojaka mašinerija in razni procesi produkcije. Postavljeni bodo v njemu v miniaturo sloviti mostovi, razvoj železnic, steklarna, razne elektrotehnične naprave itd.

Cvetko Kristan: Robert Owen Rochdale in konzumno združništvo danes

Ko so te dni otvorili v Rochdalu muzej tamošnjim ustanoviteljem konzumno združnega gibanja, ko je tu 160-letnica rojstva "očeta" združništva Roberta Owna*) in ko današnja kriza svetovne produkcije vsled svoje anarhije povzroča toliko in toliko gorja, ne bo neprimerno, ako se spomnimo ciljev in stremiljenj za gospodarsko osamosvojitve delovnega ljudstva.

Napoleonske vojne so povzročile bedo po Evropi, stroji so začeli izpodrivati ročno delo, Amerika se je začela osamosvojevati in beda in pomanjkanje, pa tudi že delna brezposelnost, so grozili ljudstvu, ko je Robert Owen (1771—1858) v začetku 19. stoletja priženil tovarne svojege tasta. 14. do 16. urno delo, bore plače, slabe higijenske razmere, slabe stanovanjske razmere delavcev in njih naraščajoča beda so pač napravile iz čustvenega in že od mladosti k nekakim mističnimi nagnjenega Roberta Owna — velikega industrialca, za socialističnega utopista. Praktično je začel izvajati svoja načela: dal je delavcem, v onih časih, ko se je povsod njih položaj slabšal, boljše mezde, skrajšal jim je delovni čas, uredil je socialno skrbstvo za svoje delavce, upeljal higijenične naprave v svoji tovarni, sezidal celo hiše in šole za svoje delavstvo, tako da je postal New Lanark, sedež njegovih tovarnih, Meka tedanjega delavstva, in tudi groza njegovih sovratnikov-podjetnikov. "Kako bomo osvobodnega delavca obvladali?" je vprašal neki podjetnik na takem obisku Owna. Ali Owen ni odnehal, svoje lokalne uredbe je hotel posplošiti, hotel je za nje celo doseči zakonito podlago in zakonito obveznost. Ali stroji so pač odvzemali ljudem kruh, ip da te ljudi nastani in zaposli je pač poizkusil Owen uvesti v Ameriki združno-komunistično naselbino in tam nastaniti ljudi, ki bi se zanj prigrilasi. Prevelik idealist in premajhen praktik pač ni pomislil, da je vsaka zadeva odvisna od ljudi, ki jo vodijo in za katere se vodi. Ni pomislil, da kriminalni tipi, zlobnani iz vseh koncev sveta, niso primer-

ni za tak poizkus; in seveda po nekaj letih je ta poizkus v Novi Harmoniji propadel in stal Owna precejšen del njegovega premoženja. Owen ni obupal in da delavcem nudi možnost boljše izbire njih mezd je sam vnovil prvi podjetniški konzum, nakupoval za delavstvo blago tako debelo in ga oddajal po lastnih cenah dalje. Celo doplačeval je pri tem. (Kaka razlika: danes so pa podjetniški "konzumi" največja nevarnost za nesvobodo delavstva). V svojem listu "The Economist" je propagiral tudi ustanavljanje svobodnih konzumnih združenj in pač pripomel, da so ustanovili stavec v 30. letih minulega stoletja svojo prvo konzumno združbo v Londonu, ki pa še ni imela nikakih načel, nikakih posebnih smernic za delovanje, marveč so člani te združbe hoteli po njej izrabljati le vse ugodnosti, ki jih mora nuditi skupni nakup. Še dalje je šel Owen: sam je hotel pripomel k posredovanju prodaje in nakupov: ustanovil je prvo borzo dela odn. izdelkov. Banka, ki jo je tudi pridružil tej borzi, je izdajala nakazila, ki so veljala za gotovo število delovnih ur, in ako je prinesel kdo tej borzi v nakup oz. prodajo kak izdelek so pridružili ceni surovin za ta izdelek še število delovnih ur, ki so bile porabljene za ta izdelek in cena blaga je bila določena. Ker pa je ta borza sprejemala tudi izdelke, po katerih je bilo manjše povpraševanje, in ker ni mogla zadostiti vsem poklicem, ni uspela; in zopet je moral Owen žrtvovati precej premoženja.

Vsi ti poizkusi nam kažejo namen, ki je hotel pomagati delavstvu, ki je hotel reformirati socialni položaj delavstva in ki je pri tem kot prvi zahteval državno pomoč, državno intervencijo in državno zakonodajo. Owen seveda še ni poznal razrednega boja, delal je po nekakih solidarističnih načelih in seveda ni uspel. Vzbuđil pa je veliko socialno gibanje in precej utrpl pot poznejšemu socialnemu in socialističnemu gibanju, zlasti pa združništvu.

Bilo je nekaj let pozneje po teh Ovnovih poizkusih. "Bilo je to leta 1843 v Angliji v Rochdalu, ko je krojač Johann Bent pretepel tkalske-

ga vajenca, in je nekaj minut pred svojo ženo in ji rekel, da za tem isti Johann Bent stal ni ničesar prinesel domov, niti penija, in tem manj še kak šiling. In ni bilo nič drugega kot dobra volja usode, da se ni njemu zgodilo isto kakor malo prejje onemu fantu.

Kakor je pretepel tkalskega vajenca v Rochdalu Johann Bent in je teplo krojača življenje, prav enako je bilo z vsemi malimi ljudmi v deželi, s tkalci in predilničarji, z rudarji in kovači, z njihovimi ženami in tudi z otroci. Glas človečnosti se je dvignil v Veliki Britaniji in je zvenel tja preko v Ameriko, da izbrise kupčijo s sužnji in delo sužnjev, to sramoto na telesu novega stoletja; v taisti slavni Veliki Britaniji pa so živeli od zelene Irske tja od škotskih gora, ob Kanalu in tam ob neskončnem morju, neštivilni ljudje, ki niso bili prav nič več kot taki sužnji. Sužnji fabriških gospodarjev, sužnji trgovcev in sužnji novega stroja. Sem in tja je kdo zavpil, dvignil pest in bruhnil goreče besede iz lačnih ust, govoril je po krčmah in na ulicah, dokler ga ni prijela pest policista. Potem je mogel vpiti na stene celine, dokler ni občepel s suhim jezikom v kakem vlažnem kotu. Tako je bilo v Londonu, tako je bilo v Manchesteru, tako je bilo tudi v Rochdalu.

Ako bi mogli tkalci jesti svoj gnev, bi ne prišlo nikomur niti na misel, da bi menjal s kraljem. Potem bi postalo njih upadalo telo okroglo in debelo kakor napolnjena vreča moke, ki jo peljejo v oktobru kmetje k mlinarju. Ali gnev je slaba hrana. Gnev je polje, na katerem poganja mnogo plevela: prepir, nemir, trpljenje, bolezen in sovraštvo. In ta plevel se bohotno razrašča in razrašča, dokler ne zraste ljudem preko glave, dokler jim ne zaletni solnce ali jih pa pusti, da se pregreše.

V Rochdalu je bil cel pragozd gneva. Žaga tajnega upora ga ni mogla podreti. Mnogi rochdalski tkalci so stresali le še z rameni, ako je govoril v deželi kdo o reformah. Pridirjali so prihajali in odhajali, zdravniki so pisarili na parlament, ki pa je kazal do teh spisov v glavnem brezbriznost. Dobri sen Owna ni ostal končno nič več kot le sen. Owen je govoril proti dobičku, in s tem se je postavil proti moči. In ta moč se imenuje denar; to je bilo tedaj tako, in mnogo drugače ni postalo še tudi danes. Robert Owen ... nekateri so imenovali to ime kakor molitev; večina pa je izbrisala molitev že davno iz ust.

Tako nekako opisuje Michael Becker v svoji noveli "Ljudje iz Zelvine ulice" življenje v Rochdalu v dobi, ko so pošteni rochdalski tkalci ustanavljali svojo konzumno združbo. Tedaj so bili v Rochdalu poleg omenjenega Johna Benta še

J. Manock, Chas. Howart, William Cooper, Smithies, Miles Ashworth in drugi, ki so trpeli pod bedo, pod brezposelnostjo, pod uvedbo novih strojev in ki podobno dananjim trboveljskim rudarjem niso ob plačilnem dnevu prinesli v žepu ničesar domov, ker je vse vzel, ako ne kdo drug, pač podjetniški konzum. In ti tkalci so se hoteli osvoboditi in kljub stradanju, kljub pritrgovanju od ust so začeli zbirati kapital, s katerim so 21. decembra 1844 otvorili oddajališče Rochdalskega konzumnega društva v Zelvini ulici (Toadlane) pod nazivom "Equitable Pioneers of Rochdale" (Pravični tkalci rochdalski). Ta prodajalna oz. to konzumno društvo je pa v razliko z nekaterimi prejšnjimi temeljelo na posebnih načelih, ki veljajo še danes kot temeljna načela svetovnega konzumnega združništva. Glavna od teh nekako 15 načel so:

1. Prodaja po tržnih cenah.
2. Prodaja vsakomur.
3. Prodaja proti gotovini.
4. Enaka volilna pravica.
5. Razdelitev čistega dobička po razmerju izvršenega nakupa

Ta načela so dobila z rochdalsko združbo, v kateri so se dobro obnesla in katera jih je prva preiskusila, sankcijo za svetovno konzumno združništvo. Rochdalski poizkus se je posrečil in 28 tkalcev je dalo tako osnovno gibanju, ki je danes svetovno in ki obsega kakih 250 milijonov ljudi. Rochdalska združba je uvedla kmalu tudi lastno produkcijo, kupila lasten mlin in drugo in deluje še danes v blagobit tamošnjemu prebivalstvu.

Ta združba, ta začetek je dal podnet za gibanje, ki naj na svoj način reši današnji kaos, ki vlada v kapitalističnem gospodarskem sistemu in ki vodi v katastrofo. "Z organiziranim konzumom do organizirane produkcije" je načelo, ki bo moglo vsaj malo urediti današnjo anarhijo v svetovni produkciji. Izdeluj le toliko, kolikor moreš prodati, prodajaj direktno kupcu in vsi stroški, vse zaloge, ki jih ne moreš nikdar prodati, budo izginili in prihranili denar ter omogočili gospodarstvu urediti svojo produkcijo tako, da ne bodo na eni strani uničevali dobrine, sežigali pšemo, potapljali in gnajili s kavo, pustili gniti čaj, uničevali bombaž, med tem ko bo na drugi strani na milijone ljudi stradalo, umiralo od gladi in brezposelnosti. Ta izkušnja bo pokazala trgovcem, da ne bodo prodali nič več biaga, ako bo prodajalna odprta osem ali pa dvanajst ur, kajti ko je denarnica prazna, tedaj oni, ki bi potreboval in rad kupil, broz denarja ničesar ne dobi. Pokazala bo tudi to, da stroji niso tu zato, da množijo bogastvo nekaterih, a da so v pogubo milijonom, nego zato, da koristijo človeštvu, ki jih je tudi iznašlo v ta namen.

PRIPRAVLJANJE "ZA MIR"

V Abertewnu, Md., je vojaška akademija, kjer vežbajo zbrane mladence za bodočo generala in slične vojaške službe. Na sliki jih vidimo nekaj pri velikem topu, ki strelja več milij daleč. Oficirji jim predavajo o tehnični destruktivnih naprav in jim ob enem kažejo učinke, da se kadetje pouče o vseh podrobnostih ne samo iz besed in nalog, nego tudi praktično. Vsek strel iz takega topa stane ameriško ljudstvo več sto dolarjev, nekateri tudi tisoč in več.

KARL MARX

Njegovo življenje in njegov nauk.

Spisal M. BEER.—Prevel C. ŠTUKELJ.

(Nadaljevanje).

Marx priznava, da dajo iste vsote kapitala pri neenaki uporabi obeh organskih delov kapitala rate dobička, čeprav so zelo različne ustvarjene večvrednostne množine. Dva kapitala po 50.000 M. od katerih predstavlja recimo eden 40.000 M konstantnega in 10.000 M variabilnega kapitala in da pri 100-odstotni vrednostni rati 10.000 M večvrednosti, dočim sestoji drugi iz 10.000 M konstantnega in 40.000 M variabilnega kapitala in da pri enaki večvrednostni rati večvrednostno vsoto 40.000 M, vendar dela enako rato dobička, čeprav bi morali biti teoretično neenaki, če je večvrednostna rata direktno določila rato dobička. V prvem slučaju bi morala znašati rata dobička 20%, v drugem slučaju 80%. V resnici pa dasta obe podjetji enaki rati dobička. Kako naj to po Marxu objasnimo?

Različne rate dobička izenači konkurenca v splošno rato dobička, ki je povprečna mera vseh različnih rat dobička. Kapitalisti torej ne realizirajo večvrednosti, kakor se ustvarja individualno v katerikoli poljubni tovarni, temveč kot povprečno rato dobička, kakor se ustvarja z gibanjem celotnega kapitala družbe. Povprečna rata dobička je lahko nižja ali višja kakor individualna, kajti "različni kapitalisti — tako pravi Marx — so tu, v kolikor pride v poštev dobiček, le kot akcionarji neke delniške družbe, kjer se razdele deleži pri dobičku enakomerno po 100 M in se torej različni kapitalisti razlikujejo le po višini od vsakega v celokupno podjetje vloženega kapitala, po svoji sorazmerni udeležbi pri celotnem podjetju, po številu svojih deležev." (Kapital III.-1, 9. poglavje; Kapital III.-2, 25. in 48. poglavje.)

Četudi se poedine rate dobička ne krijejo proporcionalno z večvrednostno rato, t. j. čeprav izkoriščevalna stopnja delavcev v posameznih tovarnah in tako ustvarjena posamezna večvrednostna množina ne določata direktno poedine rate dobička, vendar nastaja povprečna rata dobička iz celotne družabne večvrednostne množine. Ako je večvrednostna množina velika, bo tudi povprečna rata dobička velika. "S tem je popolnoma tako — pravi tam Marx — kot s povprečno obrestno mero, ki jo napravi oderuh, ki izposoja različne kapitalije za različne obrestne rate. Višina povprečne rate zavisi popolnoma od tega, koliko je posodil od svojega kapitala k vsaki od različnih obrestnih rat." Cim večje so poedine različne obrestne rate, tem večja bo povprečna obrestna rata, h kateri je naložil svoj celotni kapital.

Poedina produkcijska cena pomeni zato stroškovno ceno in povprečno rato dobička in ne plus večvrednost; ni potreba, da se sklada s celotnim zneskom in posameznem obratu uporabljenih konstantnih in variabilnih delov kapitala in večvrednostne množine; cene in vrednostne višine blaga niso ravno enake — to Marx čisto poudarja. Pač pa se krije celokupni dobiček kapitalističnega razreda s celotno večvrednostjo, iztisnjeno iz delavskega razreda, seveda pod pogojem, da odgovarja ponujanju blaga družabni potrebi. Tako se v zadnji instanci vendarle izvrši vrednostni in večvrednostni zakon kljub vsem stranutom in prelomom, ki jih pretrpi pri prehodu od produkcijske sfere skozi cirkulacijsko in realizacijsko sfero. "V teoriji — pripominja Marx — se postavlja predpogoj, da se čisto razvijajo zakoni kapitalističnega produkcijskega načina. V resnici pa obstoji vedno le zblizanje." (Kapital III.-1.) In čim bolj se razvija kapitalistična produkcija, tem večje bo zblizanje tudi v posameznem, kajti napredek kapitalizma pomeni neprestano naraščanje konstantnega kapitala, mehanizacijo obratov in zniževanje variabilnega kapitala na minimum, tako da postajajo manjše razlike v organski sestavi kapitalističnih obratov, s čimer se vedno bolj zblizujeta rati večvrednosti in dobička. Ta indirektna, težavna pot realizacije dobička ima za posledico, da kapitalist ne opazi jasno izkoriščanja meznega dela s svoje strani, temveč misli, da se ima zahvaliti svoji lastni trgovski delavnosti za dobiček.

Težavnih, doslej obravnavanih poglavij o osnovnih potezah gospodarskih Marxovih nauk ne moremo bolje zaključiti kakor s pregledom, ki ga sam podaja o tej materiji na koncu svojega dela (Kapital III.-2):

(Dalje prihodnjč.)

PRODANA "SVOBODA"

Čikaška "Tribuna" je pred tedni prodala svoj tedenski magazin "Liberty" (Svoboda), kakor proda npr. farmar teleta ali kravo. V zameno je kupila drug list po enakem pravilu.

IMENITNA DRUŽBA

Čemu se bi bratil s socialisti, ko pa imaš priliko, da si lahko v isti stranki kakor Rockefeller, Ford, Morgan, Mellon in tisočeri drugi kapitalisti! Ampak po slabi družbi rada glava boli. Delavci in izkoriščevalci v isti stranki—to ne paše skupaj.

Kaj je novega v metropoli

Piše Anton Jankovič, "večni popotnik".

Cleveland, O. — Revolucija pri nas je malo ponehala. Topovi so utihnili in granate ne eksplodirajo. Le kaka strojna puška tu in tam še zadrdra. Od kar je sodnik Mr. Levine s tovarišema pravično odločil v prid prave, to je, klubove "Zarje", so razkolniki bili potisnjeni v defenzivo. Neka bojevita voditeljica nasprotne strani pravi, da je to zanje le presledek, da se pojačajo, opogumijo in spet zakade v boj. Bomo videli, kaj se bo, je rekel slepec.

Naš Barbič se bo tudi vsekrížem zameril. V Chicagu ga bodo namlatili James Kolar, Bruce in Richard Zavertnik, tukaj pa so nanj hudi, ker kritizira neiskrenost "E." ter njenih ljudi, ki so povzeli svojo akcijo v prid brezposehimo. Oni pravijo, da Barbič napada dobro delo, četudi jim je že večkrat pojasnil, da ne kritizira akcijo kot take, nego motive ljudi, kateri so jo podvzeli. Kadar kak bivši slovenski socialist, kot je urednik "E.", gre k republikancem in jih hvaleži, potem pa, da si popravi uglede, začne s pomožno akcijo, tedaj se mu po pravici očita, da ga k dobroti in dobi, nego "politika". Pri "E." to vedo ravno tako dobro kakor Barbič in drugi, samo priznati nečejo.

Zamerijo mu tudi, ker se toliko ukvarja z raznimi zadevami. Kdo pa je on? Poulično karo rona, to je vse! Ko bi bil vsaj advokat ali zdravnik, ali pa prominenten trgovec. Ampak motorman—to vendar nič ni! K večjemu, da je dober za "ajzenponarskega socialista". Pa kritizira! Kako si upa!

Svetniki in svetnice torej morajo biti. Rado Samov piše, da jih imajo tudi slovenski socialisti. Jože Zavertnikova slika mu je dokaz. Morda ne bi bilo napačno, če bi tudi Rado Samov obesil tega svetnika v svojem stanovanju. Pripomogel mu je po svojih močeh k uspehu in slovesu. Ali, kot pravi pregovor, dobrota je sirota.

Kaj pa večni popotnik počne v metropoli, vpraša ta ali oni. Se romam okrog po svojem poslu, kakor vedno. Zelo pa sem se zameril svojim bivšim prijateljem pri "E." radi svoje izjave v Proletarcu in Prosveti, v kateri sem pojasnil, kako je prišlo, da nisem več zastopnik "Enakopravnosti", dasi sem imel z njo dolgo tesne stike. Čemu sem tisto dal v javnost, pa še v čikaške liste, — so se hudovali. Oni mi niso dali prostora, pa sem moral drugam z izjavo. Za "E." in njeno družbo sem delal pošteno in vztrajno od 1917 pa do nedavnega časa, ko so voditelji list vpsolili v prid politike republikanske stranke. Upanje imam, da se bodo naši delničarji enkrat ojuščili in "E." reorganizirali spet na delavski podlagi. V tem slučaju bi jo vsi njeni prejšnji prijatelji zopet podprli in uspeh bi ji bil zagotovljen.

Prireditve nekaterih organizacij, posebno kulturne, so zelo slabo obiskane. Za vzrok temu navajajo slabe čase. Prireditve kluba št. 27 in klubove "Zarje" ter kluba št. 49 imajo zdaj vse dobre posete. Res da so slabi časi, ampak tudi ljudske simpatije imajo opraviti pri udeležbi.

Pred tedni je bilo v Clevelandu veliko hrupa zaradi umora bivšega republikanskega koncilmana W. Potterja. Zadrževali so, da se krivca dobi. V Clevelandu je mnogo korupcije in kompromitiranih politikov,

ki se družijo z zločinci nižin. V sled obtežilnih okoliščin je bil obdolžen umora Hymie Martin. Bil je obojen na dosmrtni zapor. On se zaklinja, da je nedolžen. Če jesnih dokazov ni, bi ga justica ne smela obsoditi. Toda potrebno je, da se zakrije druge zločince in graft. Lahko bi prišle na dan slabe zvehe. Pa je postalo tiho. Hymie, če ni kriv, se naj pa pokori za grehe drugih.

Izgleda, da bodo volilci v jeseni temeljito pomedli s korumpirano republikansko politiko. Tudi naš wardni vodja ne bo še priplezal na vrh. Izbral je slabo stranko. Morda pridejo volilci toliko k pameti, da izvolijo svoje kandidate. Soc. stranka ni imela še nobenkrat po vojni toliko prilike, da prodre z nekaterimi svojimi kandidati v mestni svet, kakor jo ima letos. Socialistični kandidati za koncilmana v IV. okraju je Joseph Siskovich. Sodrug in prijatelj, čas agitacije je tukaj!

V klubu št. 27 je polno življenja. Istotako v njegovem pevskem zboru in ženskem odseku. V težkem boju z nasprotniki smo potrpeli marsikaj. Ostali pa smo zvesti skupnemu delu in ostali na fronti pod izvrstno disciplino. Prijatelji somišljeniki so nudili klubu moralno in gmetno pomoč. Klub jim je hvaležen za naklonjenost in bo skrbel, da bo tega zaupanja vreden tudi v bodoče.

Tri sto uniformiranih vragov! Kako sem se zadnjič motil, ko sem zapisal, da me Snoy in Vičič v prihodnjem izkazu ne bo sta prekosila. Dobro je, da sem oprezno dostavil, da se brez ciganke sicer nič natančnega ne more prerokovati. Zdaj, ko sem dobil Proletarca, pa vidim v izkazu, da me prekašata oba, Vičič kar z dvakratno številom. Ko sem prišel k sebi, sem potihem dejal: Nevoščljiv jima ne bom. Sebi pa sem zabičil: Glej, da se boš drugič bolj potrudil. Torej, le naprej, večni popotnik, in vsi drugi agitatorji "Proletarca"!

To in ono iz Johnstowna

Dne 5. maja je v bolnišnici preminula ga. Vincencija Kobal, soproga znanega rojaka John Kobala. Ugonobila jo je sladkorna bolezen. Bila je zelo miroljubna ženska in dobra mati svojim otrokom. Ko se je njen soprog med svetovno vojno nahajal v Zed. državah, je ostala ona s štirimi malimi otroci v Trstu brez sredstev, kajti vsaka komunikacija z njenim možem v Ameriki je bila izključena. Za preživljanje sebe in družine je v tistem času opravljala delo, ki je še za moške moške naporno. Bržkone si je tedaj nakopala kal boleznijo, katera jo je spravila v prerani grob. L. 1920 je prišla z otroci v Ameriko, kjer bi ji naj bilo boljše kakor v starem kraju. Otroci so dorasčali in ko bi imela biti deležna malo počitka, pa je podlegla vsled "dobrot", ki jih prejema proletarci za svoje mukotrno delo. Pokojnica je bila stara 51 let. Njeno dekleško ime je bilo Vidrih. Doma je bila iz vasi Nanos pri Vipavi, po domače Obramova. Bila je članica druž. "Triglav" št. 82 SNPJ. Zapuščila tri hčere, soproga in dva sina. Pogreb je bil civilen in udeležba tolikšna, da malokdaj taka. Slovenska Moxham godba je igrala žalostinke, Fr. Čuček pa je imel govori v poslednje slovo. Družini pokojnice naše iskreno sožalje.

Kakor govore v krogih, ki so o položaju slovenske fare dobro poučeni, pravijo, da so težkoče tolikšne, da ne bo z njo bržkone nič. Denarja, da bi sezidali cerkev in šolo, ni. Prišla

SIN DOBIL OČETA IZ JEČE

Max Kropedowski v Detroitu se je pregrešil zoper prohibicijsko postavo, valed česar ga je federalni sodnik obsodil na daljšo zaporno kazen. Medtem mu je zbolela žena in umrla. Njegov sin je apeliral na federalnega distriktnega pravnika, da naj izpuste očeta, da pride na pogreb. To mu je bilo dovoljeno, toda potem je moral nazaj. Sin pa se je s pismom obrnil na predsednika Hooverja. Pojasnil je, da sta zdaj, ko je umrla mati, sama z malo sestrico in prošil predsednika, naj jima pošlje očeta domov, da jima ne bo treba v sirotišnico. Predsednik je želji ustrelel. Na sliki je Kropedowski, njegov sin, ki se je prizadeval, da je bil oproščen nadaljnje kazni, in pa mala Mary.

je v "jerperge" v hrvatsko cerkev, v kateri so postavili svoje svetnike, kar pa hrvatskemu cerkvenemu odboru ni bilo všeč. Rekli so, da kranjski svetci nemaju nikako pravo v hrvatski cerkvi. Ker se sohe niso hotele same "premuftati", so jih pod tem pritiskom znesli v klet.

Majska proslava kluba št. 5, ki se je vršila 2. maja v Franklinu je bila velik moralen uspeh. Drama "Njegov jubilej" je bila zelo dobro vprizorjena. Dvorana je bila napolnjena do zadnjega kotička. Ves čas je vladala vzorna tišina, kar je dokaz, da je občinstvo sporedu pazno sledilo.

Člani klubovega mladinskega odseka so vprizorili komedijo "Hans von Smash", ki je spravila vsakega v smeh. Vlogo Hansa je igral Vlado Mrak, ki ga dobro, da bi mu bilo težko dobiti tekmeča. Tudi drugi igralci so bili na mestu. K proslavi 1. majnika je imel govor Andrew Vidrich. Slov. pevski zbor "Bled" je zapel dve krasni skladbi v mešanem zboru. Hrvatsko pevsko društvo pa dve v slovenskem in dve v angleškem jeziku. Oba zbora je vodil znani profesor glasbe Hans Roemer. Sta že dovolj izvežbana za nastopanje tudi na velikih odrih. Spored je trajal skoro do 11. zvečer. Plesoželjnim se je moralo podaljšati čas za eno uro. Je pač dobro, da imamo day-light saving time, s katerim se da manipulirati v teh krajih. V Penni imamo namreč "blue law", ki plesne zabave ob nedeljah strogo prepoveduje.

O delu v majnah in tovarnah ne bom omenjal, ker ga ni. Nekateri delajo par dni na teden za borno plačico. Pravimo, da so srečni. Tolaži nas to, da se davki višajo, in da si člani kongresa nameravajo zvišati plače z \$10,000 na \$15,000 letno. Potem se prosperiteta, kaj pokaže izza vogala.—X.

Obisk smrti

Detroit, Mich. — Tu je umrla soproga Antona Jurca ml. Zadelo jo je kap. Bila je stara šele 22. let in srečna v zakonu. Poročena sta bila blizu tri leta. On je sin znanega sodruga Antona Jurca.

Pokojnica je bila članica angleško poslujočega društva SNPJ. Pogreb je imela civilen. Okrog 200 avtomobilov je bilo v sprevedu. Soprogu pokojnice in sorodnikom iskreno sožalje. Poročevalec.

Taktika Mr. Stauta

Milwaukee, Wis. — V Stautovem listu je znani nekdanji socialist, zdaj v uniformi—napisal, da ima Proletarec v naši nasebini samo 49 naročnikov. Ta laž ni le podla, nego tudi škodljiva ugledu naše nasebine, kateri se hoče utisniti pečat nazadnjaštva, dasi je že od nekdaj veljala kot ena najnaprednejših, ako ne najnaprednejša.

Baš tiste dni, ko je bil priobčen dotični dopis, je obiskal nasebino s. Anton Vičič, kateri je s primernim sarkazmom izjavil: "Prišel sem, da pomnozim teh 49 naročnikov." To se mu je tudi v polni meri posrečilo.

Dotična izjava v "O." je tudi menš vzpodbudila, da sem pomagal sodr. Vičiču in pričel se vztrajnejše delovati. Kot sodrudnik sodruga Rožiča, Proletarčevega zastopnika, sem obiskal deloma sam, deloma s s. Vičičem rojake na severni strani mesta; uspeh tega je da imamo sedaj tudi v tem delu nasebino le malo slove, družin, kjer ne bi imeli Proletarca. Sicer pa so bila tla za delovanje jako ugodna. Ze več mesecev mi je bilo znano, da vlada splošna nezadovoljnost glede cenotvoh "cajtem", ljudstvo je pričelo spoznavati, da mora gonja "O." privedi končno njih same v polom. Agitator delavskega lista pa ima zavest, da dela pošteno in ljudem v prid. Bedni položaj, v katerem se nahaja ogromna večina delavcev, je pač najboljši pripomoček za razširjanje socialističnih idej.

Uspeh Vičičeve agitacije je bil torej popoln; Proletarca smo razširili, da prihaja v nasebino sedaj najmanj v 250 iztistih ali mogoče celo več.

Razmere v J. P. Z. S. so še vedno jako žalostne. Članstvo, ki je bil bojov sito, je postalo brezbrizno—nekateri so celo odstopili, mnogi pa to store, ako se ne napravi red v kratkem. Zalostno je, da nekateri nadaljujejo s svojim nesmiselnim bojem in to samo iz sovraštva do ljudi, ki jim niso po volji, in iz osebnega prijateljstva do Mr. S.

Naprimer: Ze pred kakimi osmimi meseci je glavni odbor preklical Obzor kot glasilo, to

da še vedno je lastnik toliko predrzen, da zlorablja ime in znak Zveze ter pošilja članom list kot glasilo. Člani se pač ne zavedajo, da s tem smešijo sebe, glavni odbor in vso organizacijo. Kaj pa je glavni odbor, ako nima nikake avtoritete?

Glavni odbor je izdal navodilo tajnikom raznih društev, da morajo izdajati prestopne liste članom, kateri hočejo pristopiti k drugim društvom; to se je zgodilo že ponovno, toda še vedno se pri par društvih tega ne izvršuje, poleg tega pa se s silo hoče nastopati proti onim, kateri želijo k drugemu društvu, kjer vlada red in mir. To je vzrok, da je že več članov odstopilo in da jih bomo izgubili še več.

Pravila predpisujejo, da se mora splošnega glasovanja udeležiti najmanj 40% članstva, drugače je neveljavno. Glasovanja za glasilo se je vzdržalo nad 60 odstotkov članstva; glasove je štel ponovno gl. nadzorni odbor z istim rezultatom, toda ker ni šlo gladko, se cene poslužuje neutemeljenih očitkov, da preslepi svoje pristaše in obenem skuša spraviti glavni odbor v slabo luč. Da se poslužuje skrajno nespametnih sredstev naj priča dejstvo, da je svetoval šteje "GLASOV" ONIH, KI SPOLOH GLASOVALI NIŠO. Cene trdi, da so to "mistasti glasovi", KATERE SEMORA POTEM RAZDELITI NA POLOVICO... Člani, ki torej niso glasovali, so glasovali, ker niso glasovali. Z drugimi besedami bi se to reklo nekako takole: Onih, recimo 65% članov, ki niso glasovali, se je z neglasovanjem izrekle proti Obzoru; s tem so se udeležili glasovanja in njih glasove se šteje, kar bi pomenilo torej, da se je udeležilo glasovanja več kot 40% članov. Ker pa je med onimi člani, kateri so oddali glasovnice (prostovoljno ali pod kake vrste pritiskov) imel cene večino, je torej glasovanje za glasilo veljavno. V tem vidite, kakih zvijač se poslužuje cene, da doseže svoj cilj.

Oni člani, ki se še vedno dajo slepiti po cenetu ne morejo zapopasti položaja. Hudujejo se na glavni odbor in ga dolžijo raznih nerednosti, katerih pa ne skušajo dokazati. Posebno glede pogodbe. Oni vidijo samo, "grehe" glavnega odbora, cenetovega blufanja pa ne. Zakaj pa S. ni podpisal pogodbe, katero mu je po nalogi zadnje konvencije predložil gl. odbor? Zato, ker hoče vladati nad Zvezo in nad članstvom.

Kaj pa bi škodovalo lastniku Obzora, če bi podpisal določbe, da bo glasilo urejevano v smislu načelne izjave in sprejetih resolucij, torej, da piše v socialističnem duhu in poučuje članstvo o boju za delavske pravice? Ali ni Sloga napredovala vsa ta dolga leta na tej napredni podlagi? Ali ni baš v letih, ko je imela resnično socialistično glasilo dosegla največje uspehe?

Kakšne razmere pa vladajo sedaj, vas vprašam Nesložnost, razdor, razočaranje in brezbriznost. Kdor tega še sedaj ne vidi, kdor se ne zaveda

SODRUGOM IN SIMPATIČARJEM V CLEVELANDU. Seje kluba št. 27 JSZ. se vrše vsak prvi petek ob 7:30 zvečer in vsako tretjo nedeljo v mesecu ob 2:30 pop., seje ženskega odseka pa vsak prvi terek v mesecu ob 7:30 zvečer v klubovih prostorih v S. N. D. Sedrugi in sodruginje, agitirajte in pridobivajte novih članov in članice kluba ter novih naročnikov našemu glasilu Proletarcu. V organizaciji in izobrazbi je naša moč.

JOE GRBEC

ČEVĽJAR. Se priporoča. 6026 ST. CLAIR AVE. CLEVELAND, O.

FENCL'S

RESTAVRACIJA IN KAVARNA. 2609 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill. Tel. Crawford 1382. Pristna in okusna domača jedila. Cene smerno. Postrežba točna.

Wm. B. PUTZ

Cicero's LEADING LARGEST OLDEST Florist

Cvetlice in venci za vse slučaje.

5134 W. 25TH ST., CINCERO, ILL. Tel.: Cicero 69. Na domu Cicero 2143.

Park View Wet Wash Laundry Co.

FRANK GRILL, preds. PRVA SLOVENSKA PRALNICA V CHICAGU. Naši vozniki pobirajo perilo po vsem mestu, Ciceru in Berwynu in dovažajo čistega na dom. TOČNA POSTREŽBA DELO JAMČENO. Telefoni: Canal 7172-7173. 1727-1731 W. 21st St. Chicago, Ill.

da, da naša Zveza nazaduje, ta je slep, ali pa noče videti. Gorje onim, ki so za vse to odgovorni! Prihodnja konvencija bo obračunala ne samo z razdiralci, temveč tudi s slabiči in takimi, ki se nahajajo stalno na plotu.

Opdor proti socialističnim načelom, torej odpor proti temu, kar bi delavstvo dvignilo iz nazadnjaštva, je bila tista sila, ki je vodila lastnika glasila, da je odklonil sprejetje pogodbe.

Druga odporna točka je določba, da ima gl. odbor pravico odpovedovati glasilo, ako bi ne pisalo v smislu pogodbe, oziroma v smislu smernic, določenih na konvenciji. Torej, lastnik glasila je na svoj način drzno zahteval, da se glavni odbor njemu podvrže, kar bi pomenilo, da bi bil na konvenciji izvoljeni Tiskovni odbor samo orodje v rokah urednika, kateri bi imel moč, da priobči le dopise, ki bi njemu ugajali ter spreminjal po lastni volji vsak dopis tako, da bi služil njegovim ciljem. S tem, da ni hotel sprejeti te določbe v pogodbi, je pokazal, da hoče diktirati naši Zvezi in da bo pisal kar bo on hotel ne pa to, kar bi hotelo članstvo ali glavni odbor.

Pa se še najdejo člani in članice, kateri odobravajo tako nesmiselnost in kimaajo človeku, kateri jim javno kaže, da jih blufa.

Upam, da bo glav. odbor dovolj odločen in napravil že enkrat red, in da bo vse članstvo sprevledlo absurdnost tega žalostnega položaja ter prenehalo z nesmiselnim bojem, katelega vodi S. pod pretevo "ljubezni do naše Sloge". Joe Vidmar.

"Z narodom v veselju in žalosti"

Konzul Kolombatovič je 7. maja prisostvoval v Jolietu pogrebu Joe Grahka, bivšega dolgoletnega blagajnika KSKJ. Konzul je o tem posetu napisal dopis v "Hrvatsko" pod imenom "Prisutnik", v katerem takoj uvodoma pove, da je "prisustvoval i naš generalni konzul" ter tudi ob tej priliki pozkazal, "da je z narodom..."

John Metelko, O. D.

Preiščemo oči in določimo očala. 6417 St. Clair Ave., CLEVELAND, O.

Pristopajte k

SLOVENSKA NARODNI PODPORSKI JEDNOTI.

Naročite si dnevnik

"PROSVETA"

Stane za celo leto \$6.00, pol leta \$3.00.

Ustanavljajte nova društva. Deset članov(ice) je treba za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je: 2657 S. LAWDALE AVE., CHICAGO, ILL.

Prva Jugoslovanska

restauracija DOMAČA KUHNJA

Otto and Jerry Miškovsky,

lastnika. 4047 W. 26th Street Se priporoča Slovcem v poset

Čisto enostavno: umre ugledna glava, greš na pogreb in s tem pokažeš, da si z narodom. O pokojniku piše Djuro, da je bil eden najuglednejših narodnih ljudi v Jolietu. Celih 40 let je bil pokojni Grahek odbornik cerkva v zapadnih krajih, pravi on. In glavni tajnik Jos. Zalar ter gl. predsednik Fr. Opeka sta se gospodu konzulu srdačno (prisrčno) zahvalila, ker je prišel na pogreb in s tem pokazal, "da je z narodom v žalosti in radosti". "Prisutnik" pohvali tudi Rev. Plevnika: "U velečastvenoj crkvi Sv. Josipa održao je patriotski govor ugledni slovenski svećenik Rev. Plevnik, kojim je prisutne ganio do suza." Nato je g. konzul obiskoval v spremstvu I. Jeriča od "Am. Slovenca" in par drugih uglednih Jugoslovanov ugledne Jugoslovane, med njimi župnika Plevnika, hrvatskega župnika Violeča, ki je tudi preizkušen Hrvat in Jugoslovan (two-in-one). Zvečer so bili vsi skupaj pri navdušenem Jugoslovanu Plešetu, kjer so bili lepo postreženi, imeli so govore in se zabavali, kakor je običaj med navdušenimi in vsemi drugimi Jugoslovani. Vsi so v svojih govorih zatrjevali, da smo bratje, čeprav nismo vsi ene vere.

Narod v Jolietu se zdaj veliko boljše počuti.—A. T.

Ako želite prevzeti zastopništvo "Proletarca", prodajati knjige in mu nabirati oglase, pišite upravništvo za pojasnila.

ODRUGOM IN SIMPATIČARJEM V BARBERTONU IN OKOLICI.

Seje kluba št. 232 JSZ. se vrše vsako drugo nedeljo v mesecu ob 10. dopoldne v dvorani društva "Domevina" na 14. cesti. Sodrug, prihajajte redno na sejo in pridobivajte kluba novih članov, da na ta način ustvarimo močno postojanko J. S. Z. Somiljenike vabimo, da se nam pridružijo. Socialistična stranka je v tej državi edina delavska stranka s konstruktivnim programom, s katerim si delavstvo lahko pribori boljše bodočnost in končno osvoboditev iz mezdne sužnosti.

Royal Bakery

SLOVENSKA UNIJSKA PEKARNA. ANTON F. ŽAGAR, lastnik.

1724 S. Sheridan Rd., No. Chicago, Ill. Tel. 5524.

Gospodinje, zahtevajte v trgovinah kruh iz naše pekarnice.

Dr. John J. Zavertnik

PHYSICIAN and SURGEON Office hours at 3724 W. 26th Street Tel. Crawford 2212. 1:30 — 3:30 — 6:30 — 8:30 Daily at Halvaty's Drug Store 1858 WEST 22ND ST. 4:30—6:00 p. m. daily. Except Wed. and Sunday only by appointments. Residence Tel.: Crawford 8440.

Dr. Otis M. Walter

ZDRAVNIK IN KIRURG 4002 West 26th Street, CHICAGO, ILL. V uradu od 1 do 6. popoldne, v terek, četrtek in petek od 1. pop. do 8. zvečer. Tel., LAWDALE 4872. V FRANCES WILLARD BOLNIŠNICI od 9. do 10. dopoldan ob torkih, četrkih in sobotah.

Anton Zornik

HERMINIE, PA. Trgovina z melanin blagom. Peči in pralni stroji naša posebnost. Tel. Herminie 2221.

Pravi prijatelj

V SLABIH ČASIH JE HRA. NILNA VLOGA V SIGURNI BANKI.

KASPAMERICAN STATE BANK 1900 BLUE ISLAND AVENUE CHICAGO, ILLINOIS.

SUŽNJI KRVI

ROMAN ČUVSTEV IN NAGONOV ČLOVEKA

Vse pravice do ponatisa iz Proletarca pridržuje avtor.

(Nadaljevanje.)

"Da sem romanopisec, napisal bi to tragikomično epizodo življenja."
Potem je prisedel k mizi in pisal.

... poizkusil bom še enkrat. To bo moj zadnji naskok. Denarja mi sicer že primanjkuje, vendar sram me je stopiti brez sina pred vaše oči ...

Burov.

Po onem usodnem večeru, ki se je odigral v Moverjevem stanovanju in je bila razkrinkana nezvestoba njegove soproge, sta gospa Hedy in Leander Duray zbežala v mesto Varsm. Je to mesto znano daleč naokrog zaradi krasne lege, čistoče in nasadov.

Neko popoldne sta sedela gospa Hedy in njen ljubimec sredi parka, ob vodometu. Divni nasadi, toilete šetajočih se dam in onstran tega promet vlemesta, vse to je globoko vplivalo na gospo Hedy, ki se kar ni mogla načuditi pestremu življenju tega mesta. Srebrne kapljice so zadobile in solnčnih pramenih sijaj žlahtnih kamenov. Kakor, da bi se usipali biseri iz neba, tako je padalo in padalo...

"Tu bi ostala za vedno z vami, dragi Leander," je dahnila ona. Leander je zamišljeno pihal dim proti klonečim vejam južnega drevja.

"Tudi jaz," je pripomnil končno in zopet dvignil pogled, kakor, da bi bežale njegove misli za dimom, daleč proč onstran teh nasadov.

"Treba bo," je dodal končno, "da poiščemo pot, ki nas bo vodila iz tega labirinta."

"Da, tu je res lepo," je menila ona kakor, da ni razumela smisel pravkar izgovorjenih besed. Leander je umolknil. Priletel gospod je prisedel k njima. Njegovo ponašanje je vzbudivo v Leanderu sum. Jadrno so bežale tujčeve oči po obrazih. Tu ni vse v redu, si je mislil Leander, poizkusimo srečo. Sklenil je, da se s tem čudakom malo poigra. Moč hipnoze, ki mu je bila dana, je že marsikdaj razkrinkala tajnosti, katerih sicer nebi iz lahka razvozljal. Kakor dva črna oglja so zažarele njegove oči. Gospa Hedy je takoj zasulila kaj se bliža. Bil jo je vedno groza, kadar koli je prižgal ogenj v svojih očeh. Po preteku komaj pol minute je tujec obvisel v njegovih očeh. Mirno je strmel vanj in se ni ganil z mesta. Čelo se mu je nagubančilo, oči osteklenele.

"Vi ste meščan?" ga vpraša s tihim glasom Leander.

"Da," odvrne oni mehanično.

"Kaj ste po poklicu?"

"Detektiv."

Gospa Hedy se je stresla po vsem životu. Kaj če išče prav njo? Da jo privede njemu nazaj — nazaj k Moverju?!

"Koga zasledujete?" je s tihim glasom silil v tujca Leander in strmel z njegove oči.

"Zločinca Vallera ..."

"Samo njega?"

"Se več ... Tujec je segel počasi v žep, strmel v žareče oči in izvlekel iz jopiča bel listič. Oprezno je segel Leander prni in čital.

"Vallero ... majhen človek, črnih las z brazgotino na čelu. Umoril Suzano Hellepens... Catto Brondini ... morilec policijskega agenta ..."

Z bliskovito naglico je čital Leander ta imena, potem pa okamenel. Prav na koncu je čital dobesedno: Leander Duray, visok, ostrega črnege pogleda, okrnjen meziniec na desni nogi. Vlomilec v stanovanje trgovca z bombažem Moverja Majolly ...

Gospa Hedy je omedlela. Leander se je zopet zakopal z očmi v še vedno omamljena detektiva, mu s počasno kretnjo vrnil listič in nadaljeval: "Težak posel, kajne?"

"Da," je odvrnil tiho detektiv in se nagnil. Tedaj je Leander potegnil z rahlim migom desnice tujcu preko oči in ga vzdramil iz hipnotičnega spanja. Tujec se je zavedel, si pomencal oči in se nemirno ozrl po ljudeh, ki so hiteli mimo. V tem si je tudi gospa Hedy opomogla. Leander ji je pošepetal, naj molči. Ko si je zapalil cigareto, je prijazno ponudil še tujcu.

"Od kod gospod?" ga je vprašal detektiv in se zahvalil prijazno.

"Tu sem meščan," je odvrnil Leander in zapalil še gospej Hedy cigareto. "In vi?" se je obrnil k tujcu.

"Tudi," je pristavil ta.

"S čim se bavi gospod?"

"Slikar sem," je odvrnil tujec, "to je moj kruh."

Gospod Leander Duray se je namuznil. Da ni v tem trenutku pogledal v preplašene oči svoje spremljevalke, bi planil v smeh.

"Ta posel," se je začudil detektiv, "se vam zdi vreden posmeha?"

"Nikakor," odvrne ta in si uravnava obraz, "tudi jaz sem slikar."

"Čudno naključje," pripomni detektiv in pogleda začudeno svojega sosedo, nato pa obvisi s pogledom na dražestni ženski kraj nvoja, ki je opazovala ta hip že vodomet.

"Ali slika gospod v olju, ali v akvarelu?" se zanima Leander.

"V olju, v črju ...", hiti z besedami de-

tektiv in riše nervozno različne figure s palico v pesek.

"In vi?" pogleda končno s soseda detektiv.

"Tudi v olju," odvrne Leander in pristavi, "človek v olju je naprimer nekaj popolnoma drugega, kakor v vodi in na papirju."

Gospa Hedy se je glasno nasmejala. "Hahaha," se so brezpomembnemu dovtipu smejali vsi trije, potem pa razvijali pogovor v tej smeri naprej, dokler ni stavil Leander sijajnega predloga.

"Čujte," je rekel, "jaz sem že marsikoga potlačil v olje in položil na platno, ali bi ne bilo mogoče napraviti o priliki en poizkus?" Tako, da bi drug drugega položila na plotno?"

"Dobro, dobro," je mrmral detektiv in se poglobil v misli.

Dogovorili so se za čas in kraj, potem je Leander namignil svoji sosedki. Vstala sta. Leander se je s prikonom zahvalil za zabavo in se s soprogo izgubil med množico ljudi.

"Strašno!" se je ozrla Hedy oprezno nazaj, ko sta stopala po ozki poti posuti z belim peskom.

"Vrag pretkani," je pol v smehu govoril Leander, "slutil sem, da pri tem človeku ni bilo vse v redu. 'Pazite Hedy,' jo je posvaril, 'tla so vroča, Mover je lisjak. Charlotte bo njegova desna roka, zakaj oba sta takole enako prizadeta.'"

Ko sta se sprehajala po samotni izven mesta, jima je nekdo oprezno sledil. Kdo je to? Ali je oni detektiv? Gospa Hedy se je pazljivo ozirala. Tujec je stopal za njima. Bil je visok človek s črnim klobukom, poveznjenim globoko na oči.

"Dvomim," je odkimala potem gospa, "da bi bil to oni vražji detektiv." Sklenila sta, da se vrmeta. Zasledovalec je izginil med grmičevjem ... Ko sta naslednji dan srebrala v Viminjan kavarni čaj, sta mahoma zagledala istega človeka pri četrti mizi za seboj. Čital je neko debelo črno knjigo in si iz nje izpisoval nekatere beležke. Tudi tokrat je imel klobuk poveznjen globoko na oči.

19.

V China varijeteju je uživala plesalka Ines Niktalope od dne do dne večjo slavo. Glas o njeni lepoti, plesu in ljubeznivosti, se je z bliskovito naglico širil po mestu. Vsako noč se je vračala domov s polnim naročjem cvetja. Njen manager Forestier je radi obilice prostega časa igral violino v sosednji kavarni. Glas, ki je prihajal iz njegovih gosli, je očaral vsakogar. Z umetniško roko je izvajal z mehkmimi potezami loka do dna otožne glasove, potem pa zopet drvel ž njim preko strun v divjem ognju, da se je zagugala reka glasov kot vihar in izginila v daljavi z mehkim klenkom zvona.

"Danes sem plesala nov ples," se je pohvalila neko jutro ko sta se vrnila domov.

"Vidiš takole," se je nasmejala in pričela zvijati telo. Nagibala se je naprej, potem nazaj, da so se izbočile prsi do dna, potem razkoračila noge, planila kvišku in se nasmejala ...

"To je tvoj novi ples?"

"Da," je pritrdila ona in prekrizala noge.

"To ni ples!" jo je zavrnil on. "To je neokusno razkazovanje telesa. Tebi, ki si žena, to ne pristaja."

"Hvala gospod Forestier," se je ogorčeno nasmejala Španka in obrnila hrbet.

"O, da bi mogel biti samo Forestier!" je vzdihnil Ramon.

"Neumnost," je pihnila črnolaska.

"Madalena," jo posvaril v tem trenutku on, "ne trgaj mi naprej srca! Ostanu tu pri meni, sam bom služil kruh. Raje stopim na ulico, snamem klobuk in prosjačim, kakor, da bi ti na ta način služila denar."

"Kaj ne vidiš, da si skoro gola, kadar plešeš?"

"Dosti šale Ramon," je priskočila k njemu, "v zimski kožuh se bom zavila in bom skakala kakor medved."

Ramon je umolknil. Spomnil se je trenutka, ko je stal pred njeno sliko na ulici. Mimo je prišla prijateljica in mu je rekla "odkrito vam povem, da je poštene ženske treba iskati."

"Prav je imela," je sklenil Ramon, "ženske so zvite kakor kače, brbljave kakor srake, v srečih tihe kakor gorsko jezero in mrzle kakor led."

Ravnatelj in upravitelj varijeteja gospod Ampere je bil dal napraviti nad streho velik napis iz žarnic, ki so zažarele vsak večer v zelenkasti luči: Miljo daleč so ljudje, ki jim je bil podarjen dober vid čitali: Ines Niktalope.

(Dalje prihodnjič.)

J. S. Z. NI VEČ

"Jugoslovanske socialistične zveze ni več." Dotični, ki tako govore in pišejo, izrekajo le svoje pobožno željo, ker vedo, da JSZ. obstoji in jim je v oviro pri njihovih osebnih ambicijah.

RESNIM IN PAMETNIM V PRESOJO IN ZABAVO

Nepolitični, vsesorte politični in drugi vsakojaki Slovenci

Razlaga Dragomir Luč.

(Nadaljevanje.)

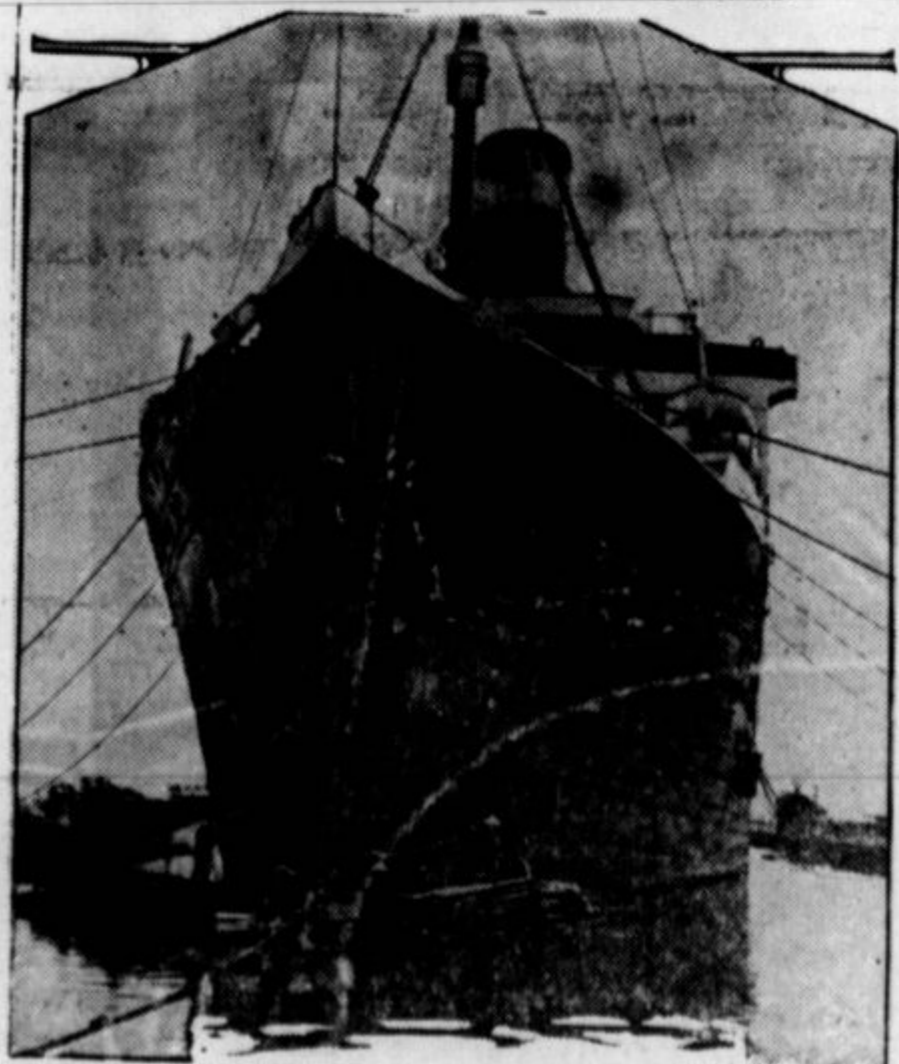
Ameriški Slovenci so razdeljeni v "politiki" na dvoje, ne na troje, kakor trdi moj prijatelj Rado Samov. Na eni strani so socialisti, na drugi pa PROTISOCIALISTI. Tako je bilo večeraj, predvečerašnjim, in tako je danes.

Res je, da imamo tudi liberalno-narodno stranko, o kateri piše Rado Samov, ampak ta ima samo enega pravega člana, ne pa 51 odstotkov ameriških Slovencev. Ta edini član stranke, katere na papirju in v naših časopisih ni (kakor ugotavlja prijatelj Samov), je dr. F. J. Kern.

Ko je bil Fr. Kern še veliko bolj mlad kot je zdaj — pisal se je tedaj Fr. Javh. se je nameril, ne vem ali po svojem nagibu, ali vsled pritiska drugih, da se izštudira za gospoda. V temenatu je spoznal, da ni za duhovski stan. Mnogi vzlic temu spoznanju še vseeno študirajo za duhovnike, ampak, Frank je poslušal glas vesti in razuma ter si mislil: Neumno je, če bi to nadaljeval! Zato ni nikoli bral nove maše. Prišel pa je v uredništvo calumetskega "Glasnika" potem ko je odšel Ivan Molek. Življenski cilj Kerna pa ni bil uredniški job v Calumetu, nego je hotel dalje. Z vztrajnim študiranjem medicine v Clevelandu je postal zdravnik.

V tistih dneh je bil dr. Kern član kluba št. 27 JSZ., torej socialist. Danes se temu zelo čudi. Čudi se tudi, kako je mogel kdaj napisati kak takozvan svobodomiseln članek, namreč tiste sorte spis, v katerih vščipneš gospoda duhovnika, in potem še enkrat, pa še enkrat, toliko časa, da se gospodu zdi tega preveč in vščipne nazaj. Dr. Kern je bil torej član Jugoslovanske socialistične zveze in s tem socialistične stranke. To je bilo nekoč, ko je imel veliko več smisla za socialne bolečine, pa manj za tiste, s katerimi prihajajo k njemu bolniki. Socialisti niso storili dr. Kernu nič zalega. Tudi ajzenponarski socialisti so bili zelo tolerantni napram njemu. Vzlic temu pa je dr. Kern nemalokrat vpraševal samega sebe, kako to, da ga je sploh kdaj mogla zanesti življenja pot v klub št. 27, med proletarce, ki so po navadi zelo sitni brez humorja, dostikrat brez dela — sploh ljudje, ki niso priljubljeni.

LEVIATHANA SO UMILI

Leviathan, o katerem pravijo, da je največja ladja na Atlantiku, je bil poslan v tosonsko luko, da ga v ledjedenici spravijo na suho in mu daje običajno "spomladno čiščenje", predno bo predan prometu za poletno sezono. Čiščenje in popravila so vzela pet dni.

Dr. Kern je eden onih redkih profesionalcev med našim narodom, ki se je zanimal za narod, neglede, kako je spreminjal svoje prepričanje. On ni edini Slovenec, ki je zdravnik, je pa edini, ki se je pobrigal še za kaj drugega kakor za navadne recepte, ki jih predpisuje doktorji bolnikom. Sicer se brigajo tudi drugi doktorji za izvenmedicinske stvari, npr. za delnice, real estate itd., ampak Frank je šel v društva, v čitalnico, mladinsko šolo, sestavljal besednjak, berilo, predaval, in med vojno se je boril v Slovenski ligi in v Jugoslovanskem viječu za Jugoslavijo, kakršno je predvidevala Pašičeva krfska deklaracija.

V SNPJ. je imel dr. Kern velik vpliv. Bil je prvi Slovenec, ki je imel v nji mandat glavnega zdravnika in člani kot delegatje na konvencijah so ga spoštovali.

Ko je dr. Kern postal član svoje enoosebne liberalno-narodne stranke, je bil še veliko bolj osamljen kot pa pokojni kongresnik Victor Berger. Na konvenciji SNPJ v Chicagu je videl svoje narodno-liberalne prijatelje vse v zavezništvu z Bartulovičevimi komunisti, in videl je grde kupčije za službe in mandate. Bolelo ga je to, toda socialistom ne bi privoščil dobre besede pa magari če bi "Radnikov" blok zavladal s samimi Sepiči nad SNPJ. Ko je videl, da je odviseh, je šel s konvencije brez slovesa in se poglobil v svoje liberalno-narodno stranko v Clevelandu. V tem duševnem gnjevu je izšel tudi članek o "ajzenponarskem" socializmu.

Kakor Vatro Grill, je po njemu na vso moč globokem uverjenju tudi dr. Kern storil napako, ker se ni poglobil v študije o socializmu brez ajzenponarskih predsodkov, in še bolj zato, ker si ni ohranil socialističnega prepričanja. Tudi za zdravnika ni nič grdo, ako je socialist. Ni jih malo, ki se udejstvujejo v socialističnem gibanju, kajti nihče drugi nima toliko upogleda v socialne krivice, v bedo in neumnost ljudi, kakor zdravniki. Socializem je zdravilo proti takim boleznim.

Med ameriški Slovenci je prišlo po vojni v modo, da če si profesionalce, ali ako prideš socialno nekaj stopnic višje, bognedaj, da bi sanjal o pristopu v kak socialistični klub! To ne bi bilo "nobel". V njih naselbinah se taki "boljši" lju-

dje družijo največ z "Amerikanci", v Clevelandu pa so si ustvarili svojo slovensko višjo družbo, — "elito" — v katero Louis Zorko nima ob nobeni uri dostopa.

Narodnjaštvo, o katerem govorijo pri napolnjenih krožnikih in litrih, je zabavna reč za purgarijo, ki jo ne tarejo posebne skrbi. Ako pa greš v delo k Fisher Body, ali v kako drugo tovarno, kjer te žene piece work, se ti pa prav nič ne ljubi v krožek, v katerem pretakajo solze narodnega navdušenja, tudi ako bi ti pristop dovolili. Ampak če se jim bi ponudil, bi te ne sprejeli prijazno. Moraš biti nekoliko več. In ker nisi, spadaš logično v "brlog", za katerega plačuje najemnik S. N. Domu klub št. 27. Tam se zbirajo "finančno neodgovorni ljudje". Le če kaj imaš, ako si začel pravočasno trgovino s hmeljem in zdravilnimi sirupi, se lahko vpišeš v nepapirnat liberalno-narodno stranko v metropoli.

Kaj pravzaprav je program liberalno-narodne stranke, katere glavni vidni predstavnik je dr. Kern? Kakšno je njeno stališče z ozirom na brezposelnost in druge težkoče socialne, ga značaja, ki se tudi našega miliga naroda niso ognile? Moje mnenje je, da sama krasna naša narodna pesem ter mila materina govornica ne zadostuje, nego je treba tudi precejšnja doza "ajzenponarskega socializma", če smo zato, da se bo narodu kdaj boljše godilo kot danes.

Čemu je bilo treba pristašem "nevidne" in "nepapirnat" stranke razbijati kulturni pevski zbor "Zarja"? V čem je "samostojna" Zarja (?) bolj narodna, kakor pa klubova "Zarja"? Tudi to bi lahko vpraševal, ampak odgovor je že naveden tam, kjer pravim, da sta med nami samo dve stranki.

V starem kraju so se vpisavali med liberalno-narodne pristaše le zelo siti ljudje, namreč jezični doktorji, nekateri gospodje zdravniki, štacunarji in birtje. Enaka bolezen je zašla med slovensko purgarijo v Clevelandu. Kdo bi bil socialist in si s tem kvaril ime ter se izpostavljati norčevanju? Naroden bodi, pa opraviš svojo dolžnost!

Iskrenosti v tem narodnjaštvu ni. Če kandidira Slovenec v mestni svet, pravijo, vsi glasujemo zanj, naš narod naj pokaže složnost itd. Ampak ta Slovenec, ki kandidira, mora biti demokrat ali pa republikanec. Bogme, če je socialist, lop po njemu, pa magari če je doma iz tako zelo slovenske vasi, da je ni še nikoli okužil kak Nemeč ali Italijan. Jože Javh je tudi Slovenec. Ima sicer nenarodno napako, da zna nemško, in veliko nemškega bere. Drugače pa se družijo Slovenci, živi v slovenski naselbini, deloval je le med Slovenci in bil je pred leti nominiran za koncilmskega kandidata med Slovenci. O Key! Nak, ni ne o key, kajti kandidiral je na socialističnem tiketu! Pa so sušljali v narodnih krogih, le kaj jim je, saj ni sposoben,

sramoto nam dela tak kandidat!

Pa je ni delal! V zbornici bi se Javh oživel in imeli bi v njemu izbornega koncilmana. Katoliško-narodni, samo-narodni in "liberalno-narodno" Slovenci niso podprli njegove kandidature, niti ne podpro kandidature nobenega drugega Slovenca, ako je socialist. (Upam, da bo letos izjema.)

Iz tega vidite, da sta tudi v največji slovenski naselbini v praksi samo dve stranki, namreč socialistična, in protisocialistična. Lojzetu je sicer šlo nekoliko za nohte, ko je Grill naznanil, da bo v bodoče nosil republikansko prepričanje v kamizoli, zdaj pa je spet potolažen in v kolikor se hujuje, je le radi bizniške konkurence.

Rado Samov pravi, da v javnosti odločujejo fanatiki, bodisi verski ali politični, med Slovenci pa po njegovi trditvi zaležejo se posebno tisti, ki znajo najbolje vihteti golide z gnojnico nad svojimi nasprotniki. Prostomisleči in narodni ljudje pa ne morejo biti fanatiki, ker imajo srce za vse Slovence vseh prepričan, trdi Rado. Kajpada, moj prijatelj je v zmoti. In še kako! Ako ne bi bil tako liberalno-naroden, bi videl, da vihte golide z gnojnico tisti ljudje, ki "simpatizirajo" z njegovo nepapirnatno stranko. In ker Rado Samov slabo vidi, mu bom opisal nekoliko pristašev nepapirnat liberalno-narodne stranke ter njenih glasil in taktiko njihove golide.

(Dalje prihodnjič.)

Martin Baretinc & Son

POGREBNI ZAVOD

324 Broad Street

Tel. 1475. JOHNSTOWN, PA.

SLOVENCEM PRIPOROČAMO

KAVARNO

MERKUR

3551 W. 26th St.,

CHICAGO, ILL.

(V bližini urada SNPJ in

Proletarca.)

FINA KUHNJA IN

POSTREŽBA.

KARL GLASER, lastnik.

"New Leader"

angleški socialistični tednik.

Izhaja v New Yorku. Naročni-

na \$2 na leto, \$1 na pol leta.

Najboljše urejevanje angleški so-

cialistični list v Ameriki. Mno-

go slovenskih delavcev ga čita.

Naročite si ga tudi vi. Naročni-

no zanj sprejema "Proletarce".

Waterloo Dry

Cleaning Co.

COLLINWOOD, O.

Frank Trebec,

lastnik

Čistimo, bramo, izpopravljamo

moške in ženske oblike

15805 Waterloo Rd.

Tel. Kermore 1275

TISKOVINE

SLOVENSKA UNIJSKA TISKARNA

ATLANTIC PRG. & PUB. CO.

2656-58 S. Crawford Ave., Chicago, Ill.

Tel. Lawndale 2012

A. H. Skubic, preds. — J. F. Korecky taj.

V naši tiskarni se tiska "Proletarce".

Za organiziranje Slovencev na železnem okrožju

Na zborovanju minnesotske federacije SNPJ. 26. aprila v Kitzvillu je John Kobi predložil proklamacijo s političnim programom, okrog katerega naj se bi združila vsa jugoslovanska društva na železnem okrožju Minnesote, katerim je mar dobrobit našega naroda in delavstva v splošnem. Federacija je proklamacijo sprejela in sklenila, da se jo priobči v vseh jugoslovanskih listih. V njenem uvodu je opisovana škodljivost političnih mašin, ki si jih grade političarji za lestvo, da spravijo sebe navzgor. Odkritih javnih uradnikov je zelo malo. In ker ima naše ljudstvo v teh krajih precejšnjo volilno moč, bi jo lahko z uspehom porabilo v svojo korist. To bo v stanju, ako se v ta namen združi v organiziranem smislu. Zdaj v Minnesoti še obstoji nekaka Ameriška-jugoslovanska zveza, ki je v glavnem organizacija posameznikov za posameznike. Ob ustanovitvi je veliko obljubovala, toda njen program je vzlic njenemu večletnemu obstoju še skoro nedotaknjen.

Nova grupacija potom družev bi imela pogoj, da sama kontrolira moralno in politično moč našega ljudstva. Zunanji političarji bi s tem izgubili svoj navidezni vpliv, s katerim se ponajajo pred svojimi višjimi.

V programu so tudi sledeče točke:

- 1.) Federacija izvoli odbor in gotovo število članov iz svoje srede. Ta odbor se naj snide čimprej ter osnuje program za skupno delo na političnem polju v Minnesoti.

- 2.) Ta odbor naj skliče skupni sestanek zastopnikov vseh jugoslovanskih podpornih, kulturnih, gospodarskih in političnih organizacij, z namenom, da se osnuje organizacija jugoslovanskih volilcev; na temu sestanku naj ta odbor predloži svoj program v razpravo, in tukaj šele se naj osnuje končni sklep programa.

- 3.) Ta organizacija bi ob času volitev pronašla stališče raznih kandidatov (izvzemši tiste, ki so pod rubriko pečatov republikanske ali demokratske stranke) ter bi jugoslovanskim volilcem priporočala potom naših časopisov take kandidate, ki bodo delali v korist delavske mase.

- 4.) Ta organizacija naj bi imela svoj odbor, katerega naloga naj bi bila: zasledovati

Priredbe klubov J. S. Z. in drugih soc. organizacij

- MAJ.
- GIRARD, O. — Prireditel v prid ohijske konference JSZ. v soboto 23. maja v Slov. domu.
 - GIRARD, O. — Zborovanje ohijske konference JSZ. v nedeljo 24. maja v Slov. domu.
 - GLENCOE, O. — Zborovanje vzhodnoohijske konference soc. klubov in društev Prosvetne matice JSZ. v soboto 30. maja na Spominski dan.
 - CHICAGO, ILL. — V soboto 30. maja konferenca klubov in društev prosvetne matice za severni Illinois in Wisconsin v Lawndale Masonic Temple, So. Millard Ave. ter 23rd St.
 - JUNIJ.
 - CHICAGO, ILL. — Piknik soc. stranke v nedeljo 14. junija v parku Riverview.
 - CANONSBURG, PA. — Piknik kluba št. 118 JSZ. v nedeljo 21. junija na Alexander-Strabane.
 - IMPERIAL, PA. — Konferenca klubov in društev Prosvetne matice za zapadno Penno v nedeljo 28. junija v Slovenskem domu.
 - SEPTEMBER.
 - STRABANE, PA. — Predavanje v klubu št. 118 JSZ. v nedeljo 13. sept. v dvorani dr. št. 138 SNPJ.
 - OKTOBER.
 - CHICAGO, ILL. — Dramska predstava kluba št. 1 v nedeljo 25. oktobra v dvorani ČSPS.
 - NOVEMBER.
 - CHICAGO, ILL. — Koncert "Sava" v nedeljo 29. nov., dvorana ČSPS.
 - DECEMBER.
 - CHICAGO, ILL. — Dne 31. dec. Silvestrova zabava kluba št. 1 v Lawndale Masonic Temple.
- (Tajnike klubov prosimo, da nam sporočijo datum svojih priredb, da jih uvrstimo v ta seznam.)

zakonodajo ter obveščati potom časopisov o dobrih in slabih predlogah, da bo tako narod poučen ter pripravljen narediti masni pritisk na zakonodajce za dobre predloge ter masni protest zoper slabe predloge.

5.) Postojanke te organizacije se lahko ustanovljajo v vsaki naselbini, vsaka postojanka skrbi za smernice v svoji naselbini, postojanke okraja v istemu, ter splošna organizacija pa za smernice državnih in zveznih zakonodaj.

6.) Za nastavljenec v politične urade priporočila izmed Jugoslovancev sposobne osebe ta organizacija, in sicer le take ljudi, ki bodo v resnici delali za koristi delavcev.

7.) Kadar ta organizacija ugotovi, da je kak nastavljenec izkoristil zaupanje v svojo lastno ter v korist raznih političnih mašin, napravi ta organizacija priiskus na odgovorne uradnike, da naj ga takoj odsvolji in imenuje drugo osebo, ki mu jo priporoči.

8.) Nastavljenec bi se moral zglasiti za službe izvrševalne. mu odboru te org. Upoštevajo se naj osebe s pošteno preteklostjo in sposobne za službo, katero iščejo.

9.) Ta organizacija podpira le take kandidate, kateri v smislu delavske misli vredni podpore; če ni takih kandidatov na listi, ne podpira naša organizacija nobenega.

10.) Ta organizacija je odobrava nikake "šepetajoče" ali zahrbtnje kampanje vprid kateremkoli kandidatu ali nastavljenju, pač na deluje odprto za tiste, katerim so interesi delavcev v resnici pri srcu in so znani poštenjaki v vseh ozirih. Na versko prepričanje, narodnost ali polit se ne ozira.

11.) Ta organizacija naj tudi skuša priti v stiko z organizacijami drugih narodnosti, z namenom, da se ustanovi skupna organizacija delavcev vseh narodnosti v Minnesoti, za skupen nastop v politični borbi v smislu našega programa."

Ako je med minnesotskimi Slovenci še kaj volje za javno udeleževanje, kakršno bo narodu koristno, bodo o tem predlogu razpravljali in povedali svoje misli. Jaz povem svoje v eni prihodnjih številkih.

M. M.

Thomas na socialističnem banketu v Chicagu

Chicago, Ill. — Na banketu 17. maja v Delavskem liceju na S. Kedzie in Ogden Ave., cigar gost je bil S. Norman Thomas, je bila udeležba večja kot na katerikoli slični prireditvi čikaških socialistov od l. 1917 naprej. Mize so bile postavljene v vsi dvorani in okrog njih je sedelo nad 700 ljudi. Več ni bilo prostora. Naročila za vstopnice so prihajala še vso soboto, toda odbor je imel že toliko razprodanih, da ljudem ni mogel več ustreči z njimi.

Kila mi več ne kvarj zabave

"Zdaj ko sem se rešil kile in ne nosim več pasu, zopet uživam veselje na plesu. Mnoge napornosti — rav radostno prenašam ker so odpravljene vse zapreke. Nič ne bi verjel kako sem bil oviran radi kile".

Tako nam pišejo ljudje, ki so se rešili kile z uporabo STUART'S ADHESIF PLAPAO-PADS.

Mnoge zaprisežene izjave pričajo o uspehu, ki so ga dosegli ne da bi jim bilo treba za časa zdravljenja pustiti delo.

Plapao-pads se oprimejo telesa brez kakih obvez. So lahko uporabne, udobne in ekonomične.

Prepričajte se s poskusnim PLAPAO na naše stroške. Pošljite kupon še danes.

POSKUSNI 'PLAPAO' IZVRŠITE ZASTONJ! TAKOJ!

Pošljite ta kupon že danes

Plapao Laboratories, Inc. 1915 Stuart Bldg., St. Louis, Mo. Pošljite mi TAKOJ poskusni PLAPAO in knjižico z opisom kile, brez kakih obveznosti zame sedaj ali v bodoče.

Ime _____
Naslov _____

Otvoril je banket tajnik soc. stranke okraja Cook, ki je izročil predsedništvo omizja dr. Greenu. Razen teh dveh je bil Norman Thomas, častni gost čikaških socialistov, na tej prireditvi edini govornik. Odbor je poskrbel, da smo imeli tudi nekaj koncertnih točk, katere so bile fino predvajane. Kolekta v strankin agitacijski fond je prinesla nad šest sto dolarjev.

Thomas je bil viharno pozdravljen. Le žal, da ni imel vsaj poludru uro časa za govor, kajti prišel je na vrsto šele po 10. uri. Banket s tolikšno udeležbo vzame par ur, predno so vsi postreženi in potem mize zopet pospravljene.

Priredba je napravila dober vtis. Dobre pol ure se je porabilo s kolekto, kar se je zdelo enim potratu časa, toda stranka pač izrabljuje prilike, kjer ima možnost, da dobi sredstva za svojo agitacijo. Thomasova izvajanja so bila zelo na mestu in so se tikala tekočih dogodkov. On postaja med delavstvom in radikalno inteligenco čedalje bolj popularen.—P.

Malo priseljencev

Naseljniška oblast pravi, da bo letos pripustila v to deželo le do 100,000 priseljencev, kar je najmanj od leta 1862 naprej.

Število katoličanov v Z. D.

Katoliški uradni direktorij za leto 1931 priobča statistiko, s katero trdi, da je v tej deželi 20,091,593 katoličanov.

Reports and Comments

Our Comrades in Detroit Cleveland Comrades Again Score Success

The Variety Program sponsored on Sunday May 10, by the English Division of branch No. 114 was very nicely performed. Our standpat comrades and friends were right there backing us up in moral support and helping as much as possible.

The program was started with Mayme Fotochnik and Jennie Semrov singing in Slovene a beautiful number "Mati Zilbje" and dedicating it to all the Slovene Mothers. (It was Mothers Day you know.) Their singing made a good impression on the audience. Helen Krainz next showed her ability in acrobatic dancing. Much success is in store for Helen and we wish her the best of luck. Following this number came Harry Anzicek with his accordion. His Slovene Polka filled the audience with a lot of pep. The remaining performances on the program, including a one act comedy, were well received.

Mrs. Anna P. Krasna's in her English speech, stressed among other important facts, why Youth should join the Socialist movement. Why it is high time that the young generation begin thinking of the future. However our young life is none to cheerful at the present time. Her message in Slovene was about and to the Slovene mothers. She appealed to them to teach their children the necessity of a broad outlook on life in general. Following the program, dancing took place.

In behalf of the English Division I wish to thank all the comrades and friends that helped us make this event successful. Furthermore, to all those who took part in the program and Mrs. Krasna for her instructive speech.

A Socialist Boaster.

Preparing for Election

The Socialists of Ohio are preparing to take an active part in the municipal elections next fall. Encouraged by the splendid results of our Wisconsin Comrades, we are ready follow that example.

Cleveland was the first to nominate four candidates for the city council. The party will concentrate on one candidate in each of the four election districts, and there is a good chance to elect at least two of them. The candidates nominated are John G. Willert, 1st district; Joseph Martinek, 2nd; Max R. Wohl, 3rd; and Joseph A. Siskovich, 4th. The English Division No. 27 JSF and the YPSL will take an active part in distributing the literature.

The English Division of Branch No. 27 JSF and the Young People's Socialist League of Cleveland are sponsoring an Inter-Racial Dance on Saturday, May 23, at 8:30 P. M. at the Slovene National Home on St. Clair Ave. Admission is 35 cents. For an enjoyable evening attend the Inter-Racial Dance.

Rose Sumrada.

Socialist Open Forum

The Chicago Socialist Open Forum under the auspices of the 6th Congressional District Branch of the Socialist Party of Cook County will hold a symposium on "Fundamentals of Socialist Theory and Tactics".

Among those who will take part are: Dr. R. B. Green, prominent Socialist lecturer, and delegate to the Chicago Federation of Labor. Hyman Schneid of the Amalgamated Clothing Workers of America, and Clarence

Visiting in Detroit

The Sub-Branch of club No. 114, of which I was a guest during my stay in Detroit, deserves a bit of comment for its activity. The young members are showing remarkable interest in our movement, and I noticed that they have among them such members as make for the popular and active groups. Their eagerness for success of their branch should enable them to become the largest English Division of JSF.

Altho the attendance at their affair was not large, it was nevertheless encouraging, and above all those present were pleased with the Variety Program that was so carefully chosen. A play, two well rendered duets, recitation, musical numbers, and acrobatic dance by Miss Helen Krainc were the interesting features of the affair. After the program there was good music for dancing, but I enjoyed meeting friends and making new acquaintances. Many a face was familiar to me from the last JSF Convention, yet I could not recall all the names.—But I will remember the young girl who came to ask me what could she say if the teacher might ask what would the socialists do if they had control of the government? "Give everybody a chance to earn their living," I told her. It makes one glad to see a youngster of school age interested in the problems of the present situation. Only such youngsters shall some day bring about the social change.

The comrades in Detroit, young and old, are working hard to keep up the activity of former, better times. This is to some extent true of all workingmen's organizations in this prosperous country, or any other country in a period of crisis. The young people could do much to help expand the workingmen's cause during just such times as we have now. It does not cost anything to study the conditions, the reasons for them, and best of all, how to eliminate undesirable hard times. We know that it can be done if it were not for the stupid and selfish greed of those that own the Nation.

This time I had the opportunity to see more of Mr. Ford's and Mr. Oakman's kingdom, (I heard that these two own most, or it may be the best, of the Dynamic Detroit). The city is clean comparing it with some of our smoky towns or cities. Its parks and numerous other points of interest make it desirable to a stranger to explore. I did some "exploring", and I hope no one minds if I mention that I saw plenty of dirt and other things that take off the best impression that beautiful places might give.—Those "red" Socialists believe in getting rid of such places, that's why the present system is denouncing them. You see, places like that are gold mines for millionaires.

In conclusion I wish to thank all the Detroit comrades, young and old, for their wonderful hospitality. It would take too much space to mention all the names—and I am not certain whether I can remember them all—I know that everyone was friendly and that I enjoyed my visit to Detroit very, very much. I wish the people the best of success with their noble work, and appeal to the older ones to give them a helping hand. We must co-operate to assure ourselves a better future. Anna P. Krasna.

Form Deaf Party Branch

Ever since Norman Thomas spoke to 300 deaf people with the aid of an interpreter in the New York majority campaign, interest among the deaf in the Socialist Party has been growing. Some of the deaf have joined various branches of the party, others have enrolled as Socialists and Norman Thomas received many of their votes. Of course the deaf could take no part in the branch meetings and they confined their activities to paying dues and supporting the party press.

A few weeks ago the deaf party members were called into conference and decided to form a deaf party branch covering all boroughs of Greater New York. This meeting was called by Edward P. Clarke of the Sunnyside Branch, whose parents were deaf and who has been a teacher of the deaf for thirteen years.

All present took application blanks and within a week they secured four new members making a total of nine party members, seven men and two women. Four are members of N. Y. Typographical Union No. 6 and one a member of the Photo Engraver's Union. Excellent material is now available for the new party branch which assures its stability.

Efforts have been made in the past by the Democrats, Republicans and non-partisans to organize the New York deaf but they have failed.

Literature has been distributed by the members among the deaf and Norman Thomas, Paul Blanshard and August Claessens will bring the Socialist message to them.

Barberton Comrades Hear Terchel and Kutch

We congratulate comrades John Terchel and John F. Kutch who were recently with us for their wonderful talk on Socialism. An immense crowd attended the meeting of May 9, at which these comrades spoke, to hear their message on the purpose and what the Socialist Party represents. Three new members have since then joined our branch.

Again we say congratulations, and many thanks to both of them.

Frances Jankovich, Barberton, O.

Good Idea

"I want to get my advertisement into the hands of every farmer in the country," a patent medicine speller in a small town told the crowd around his stand preparatory to selling them his medicine at "a special advertising price".

"I'll tell ye a good way to do that," answered a farmer in the crowd. "Jest have it printed on the backs of mortgage blanks".

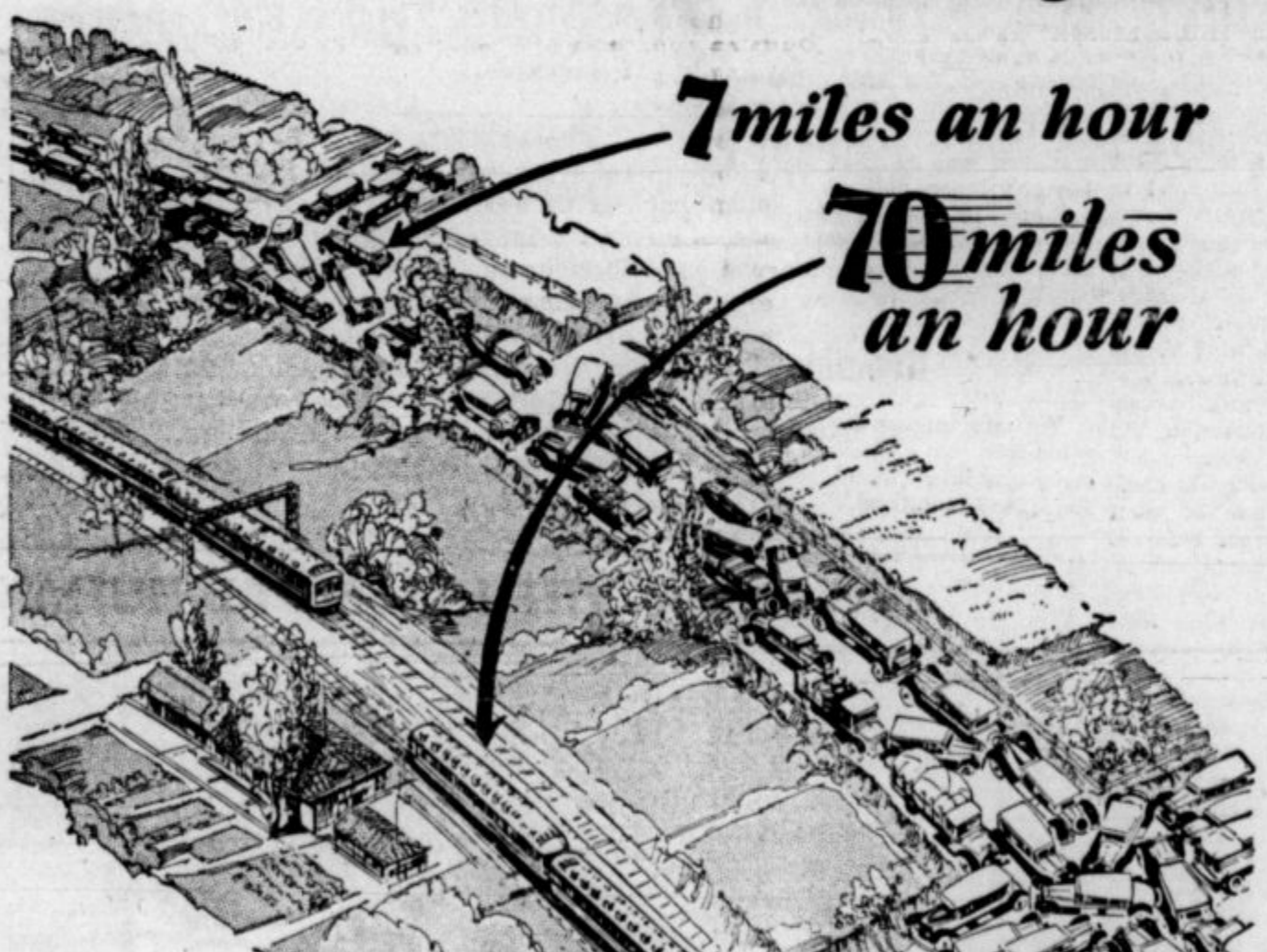
Everybody for Himself

The Smiths were on the balcony and overheard a young fellow about to propose to the light of his life.

"I don't think I ought to listen," said Mrs. Smith. "Why don't you whistle to distract his attention and perhaps he'll wait until we leave."

"Why should I?" was Smith's comeback. "Nobody whistled to warn me."

Gnjeci na Spominski dan se lahko ognete!

Vzemite prosto pot za vaše obiske V PRAZNIKIH

Spominski dan — dva dni za izlete in piknike, za igranje golfa in obiske prijateljev ter sorodnikov v prijetnih letoviških čikaške okolice! Kadar greste, vzemite brezskrbno vožnjo, prosto potnih neprilik.

Spominski dan prošlo leto je bil eden najslabših za vožnjo na cestah. Letos je več avtov na potih kot kdaj prej. Peljete pa se lahko hitro z električno železnico. Mimo počasne vožnje na cesti 70 milj na uro po prog! Nič ustavljaajočih luči, niti cvilečih zavor. Rano na cilju, rano doma. V resnici prijetna vožnja v praznikih. Za informacije na vseh treh progah pokličite telefonično

Randolph 8200

Vožnja po jekleni cesti je vedno odprta

NORTH — Chicago North Shore and Milwaukee Railroad

EAST — Chicago South Shore and South Bend Railroad

WEST — Chicago Aurora and Elgin Railroad Company (The Sunset Lines)

A REAL BARGAIN IN WORTHWHILE BOOKS

- "DYNAMITE" \$3.50
The Story of Class Violence in America
By LOUIS ADAMIC
- "AMERICA'S WAY OUT" 2.50
A Program for Democracy
By NORMAN THOMAS
- "ROMAN HOLIDAY" 2.50
Novel
By UPTON SINCLAIR

Total\$8.50

You May Have All Three for \$7.00

ORDER FROM

"PROLETAREC" 3639 West 26th St. Chicago, Ill.

Proletarec

A Yugoslav Weekly
Devoted to the Interest
of the Workers.

Official Organ of
Yugoslav Federation, S. P.

OUR A.M:
EDUCATION,
ORGANIZATION,
CO-OPERATIVE,
COMMONWEALTH

NO. 1236.

Published Weekly at 3639 W. 26th St.

CHICAGO, ILL., MAY 21, 1931.

Telephone: Rockwell 2864.

VOL. XXVI.

Two Labor Armies

Within six years the workers of Canada through independent political action have won an old age pension act and have now won the battle for unemployment insurance. With only three Labor members of Parliament this small minority has been able to accomplish these notable achievements. We congratulate our comrades across the northern border for their success.

In the meantime American workers with a labor movement much older than our Canadian brothers, have no such achievements to which they can point. Here capitalism is supreme in our legislative halls except for Wisconsin and Pennsylvania where groups of Socialists fight the battles of the workers. In Washington there is not one man to whom the voting millions of workers can point and say, "He represents our class".

Politically, the labor movement of the United States is the most backward of any nation in the world. It is helpless and voiceless in our legislative chambers. All power is in the hands of its enemies. The American labor movement is a hundred years old and it has no more political power today than it had a century ago, if we except the two states mentioned.

In the meantime millions of workers are unemployed, wage scales are going down, workers in many cities are mortgaging their remaining resources to pay rent, and organization is at a standstill. Bill Green reports the casualties on the labor front each month while the labor army faces a hopeless future. These reports butter no bread and bring no power. The labor commanders formulate no program while the labor army faces depleted food supplies and a defeatist morale.

Canada goes ahead. Labor here goes backward. The suffering members should stir their organizations to life and action. When the army moves the commanders will either go along or be left behind to be replaced by generals who have vision, knowledge and the will to act.—The New Leader.

End of Terror Law

Important! Ohio's criminal syndicalism law was ruled unconstitutional by Common Pleas Judge Walter B. Wanamaker of Akron, Ohio, when he freed Paul T. Kassay, charged under the law with a plot to wreck a new U. S. Zeppelin.

Like all of its kind, the Ohio act was the result of the revolution spook that sent cold shivers down the back of all right-thinking hundred percenters after the Russian upheaval. Its real daddy, however, was the Espionage and Trading-with-the-Enemy Act fathered by Woodrow Wilson, the well-known author of "The New Freedom"; also famous as the man who kept us out of war.

What a glorious nutty time it was! Every crook, thief and grafter wrapped himself in Old Glory and proceeded to browbeat honest men who had sense enough to know what the racket was all about and character enough to say it.

Kansas dry farmers with water on the brain hounded down innocent wayfarers and threw them in the hoosegow on the charge of burning down wheat stacks in behalf of the Beast of Berlin. (They're burning wheat now.)

Volunteer snoopers on rubber soles searched for broken beer bottles in graham bread put there by the pro-Hun bakers with intent of murdering their customers.

Beethoven, Wagner and company were barred from concert halls. Schiller and Goethe painted yellow. Martin Luther dit'ed. Even the house of the Lord failed to escape the wrath of the righteous, armed with paint-pail and brush. For were they not praying in strange languages in some of these temples? And how was one to know they were not sneaking something over on the Lord in behalf of the wrong party?

Oh well, when men go crazy it starts in their heads and the less there is in the head, the more space for craziness. The decision of Judge Wanamaker may therefore be looked upon as a sign of returning sanity. May his tribe increase.

Meanwhile, praise to Tom Jefferson, and his "Jacobine anarchists", as they were called by the hundred percenters of their time, for having forced the amendment in the Constitution of the United States by which Judge Wanamaker put the skids under the infamous criminal syndicalist law of Ohio.—The American Guardian.

Laws, institutions, and methods of trade which make it possible for the individual to take from more than he adds to the general resources of society tend inevitably towards general social deterioration.—J. Allen Smith.

SEARCHLIGHT

By DONALD J. LOTRICH

Chicago has had its inning. First it was the criminals and widely rampant crime, the grafting politicians and the racketeers, now it is the spirit of eradication with Jubilees, parades, luncheons and what not. Hundreds of thousands of humans massed, pushed, shoved and otherwise trampled on one another on the busiest street in the second largest city. Curiosity seekers, and that's what the great majority of them were, gathered, applauded and in the excitement forgot about everything. It mattered not if they were hungry; nor if they were unemployed. All they wanted was to share in that civic pride and glory. And so, once more the citizens of Chicago have forgotten, almost overnight, what has been happening in their city hall for years. Once again they are enthused over their 100% local patriotism. Once more they have camouflaged the surface and fooled the people. But did any of these "pop suckers" who hung around the streets at night get anything out of all this? Of course not. More tree shows and more baseball games to satisfy the thousands of hungry fans are needed? It's a perfect way of keeping them ignorant of what is going on.

A unionist of long standing related an experience that substantiates the last clause of the previous paragraph to the dot. While he was going to a union meeting one day he boarded a crowded street car and after paying his fare glanced about at many familiar faces. They chattered on the depression and unemployment and other pertinent matters. Soon they came to the ball park. At the ball park most all of them got off. "These same men who are crying about their dues manage to scrape and pinch enough money to pay their way into a baseball park with its American flag towering from its mast," said he. Is it not true that America is truly too patriotic to its sports? And who is to blame for these conditions? The labor leaders of course. Even if this same unionist advised that it would be bad logic to tell these labor leaders so.

This same unionist addressed the State Conference for Unemployment Insurance last Sunday in Chicago. We found him to be a fluent speaker but did not wholly agree with his reasoning. The delegates of the Chicago Federation of Labor unanimously passed a resolution endorsing the present unemployment insurance bill. When the question of delegates came before that body at one of their later sessions the matter was referred to the executive committee. Recently, the executive committee responded with an attack upon the bill. They have picked out minor meaningless weak points to show their colors against unemployment insurance. Yet while speaking on this bill and the proposed action of the Conference this same unionist used ill logic when he said in substance, that there must be something wrong with the bill or with the spokesmen for the bill if we cannot convince the Executive Committee of the Chicago Federation of Labor to favor it. But this unionist can be excused. He is in a position where he too must defend the Ex. men. Otherwise—well something might happen. But that is just the reason why unionism and unionists are only lukewarms and can find money for a ball game but cannot pay their dues.

What the unions need are leaders who will speak and act according to their own initiative. You wouldn't expect an employer to favor unemployment insurance if the employer had to contribute to the fund. Of course not. And you wouldn't expect a labor union to ask the employers if they may endorse such a measure. But that is what they are doing. Unemployment insurance is a necessity. Every sound thinking man will agree and they do agree. The labor unions should be one of the greatest forces behind such insurance. Instead they are condemning and retarding its progress. Our unionist will have to admit that no matter who be the representatives, a good measure should receive the endorsement of their committee.

On Memorial Day, May 30, we will be at the Lawndale Masonic Temple. During the day the Educational Bureau of J. S. F. conference will be held. In the evening we will

make merry. Johnny Kochevar will play. For Sunday, May 31, the Pioneer Lodge, No. 559, SNPJ will commemorate "Achievement Day" at the SNPJ Auditorium. An afternoon program will be followed by dancing. Our young folks should not fail to attend both of these affairs.

In this month's Labor Age an editorial gives a stupid account of the Socialist stand on the Russian Five Year Plan. If any class of people wish to have Russia succeed, it is the Socialists. If any resistance has been offered it was not from the Socialists. I suppose this editorial writer wants the whole world to forsake their creed and fall in line with the Russians. But we have our aim, our belief and our conviction, and as great as may be the attempts of the Russian Plan it does not lack in its drawbacks. We know that Russia is striving, working, hustling to make it a real country for the workers and because of that all these little failures mean little to us. We never stress them because we have hope in the achievement of the Plan. Why some Russian enthusiast should degrade the entire Socialist movement is beyond reason and certainly will do Labor Age little good. And why our men connected with this magazine permit the attack we cannot understand. If this man feels that Russia is the only country on this globe, well—he should not write editorials for Labor Age.

A suggestion from the young Comrades of Detroit, Mich. of club No. 114 to debate against the young Comrades of club No. 1 has been accepted. Arrangements will be completed for this inter-city debate soon.

Norman Thomas spoke at the Cook County Socialist banquet in his honor last Sunday. The Labor Lyceum was never so pleasingly filled for an occasion of this kind. There was a clamor for more tickets a couple of days before the banquet but the house was sold out so that many had no access to the banquet. The trade unionists were well represented and Thomas referred many remarks to them. The collection brought in a splendid sum.

Rebuild

We must accept the possibilities of rehabilitating all mankind, rebuilding every city in the world, and reclaiming roads and countryside.—H. G. Wells.

Our Doings Here and There

By JOHN RAK

Friday evening, May 22, will be the regular meeting of branch No. 1 JSF, Chicago. As the district conference will be but a week hence, important problems will be discussed and suggestions made to delegates representing our branch. All members are urged to be present.

On Decoration Day, May 30, at the Lawndale Masonic Temple a conference of the Yugoslav Socialist Federation and its Educational Bureau for the Illinois and Wisconsin district will be held. All branches and affiliated lodges have been notified to send delegates. Important problems of our movement will be discussed. Brief reports on the activities of our branches will be made by delegates. The English Division, its progress and several other subjects will be outlined by comrades who have prepared themselves for this occasion.

To cover the expense of this conference, the committee has arranged for a social which will be held in the evening. Plenty of refreshments will be provided for. The dance music will be played by Johnny Kochevar and His Merry-makers. For an enjoyable evening don't fail to attend this affair. Admission tickets are only 35c. You can secure them from any member of the branch or at the office of Proletarec.

The next big event that will take place will be the Pioneer Spring Festival. This program and dance is given by the Pioneer Lodge No. 559 SNPJ in behalf of their juvenile Slovene school, Sunday May 31, at the SNPJ Auditorium. For the afternoon program a variety of performances will be given. There will be singing by the chorus Sava, several acts by the

juvenile Slovene pupils, speakers, a 30 piece band under the direction of Joseph Grill, several numbers played by string instruments and other entertainment. The program will conclude with a short one act comedy "Hans Von Smash". In the evening dancing will take place with music furnished by John Kochevar's orchestra. The committee assures everyone that their time will be well spent by attending this festival. Admission tickets are 50 cents.

Sunday, June 14, the Cook County Socialist Party will give its annual picnic at Riverview Park. In the past a large number of Slovenes was present at these picnics, and we hope that our comrades will again be present in a greater number. Among other speakers the arrangement committee will also have Comrade William Swoboda, the new elected Socialist Mayor of Racine, Wisconsin, on their list. The admission price will be 30c and tickets can be secured at the office of Proletarec.

A dance and entertainment will be given the comrades of branch No. 20 JSF Chicago Sunday May 24, at their quarters on Clybourn Ave. Comrade Bojanovich with his string orchestra will play. The dance will start at 7 P. M. The admission fee is 25 cents.

In Glencoe, Ohio, there will be an important conference of the District Educational Bureau on Decoration Day, May 30, at the home of A. Kravanja. All branches and lodges, members of the E. B. of Eastern Ohio and W. Virginia, are requested to send delegates. Following the conference merrymaking will take place.

Ought to be Linked

Young Lady Motorist—It's snowing and sleeting and I'd like to buy some chains for my tires.
"I'm sorry—we keep only groceries."
"How annoying! I understood this was a chain store."—Judge.

LIVING ON THE MISERY OF HUMANITY

Working Class Measures in Pennsylvania Assembly

Within a day, Socialist members of the Pennsylvania General Assembly put the House of Representatives on record five times on working class legislation, all of which was defeated. In every case, however, the vote was far greater for the Socialist bills than the Party had anticipated, showing the great educational value of Socialist tactics in preparing for eventual passage of such measures.

The first vote in any state on the Socialist bill for unemployment insurance, introduced in the Pennsylvania assembly by Darlington Hoopes, resulted in a defeat by 35 to 107. A large but silent demonstration, carrying signs "Justice Demands Unemployment Insurance", "Dividends are Doles", "Work or Wages", "Not Charity but Work", and many similar slogans, had been recruited for the gallery from unemployment conferences in Pittsburgh, Philadelphia, Reading, York, Lancaster, and Allentown.

Frequent Constitutional Change Denied

An amendment sponsored by Lilith Wilson to enable the people of Pennsylvania to vote on Constitutional amendments in any state-wide election was defeated 58 to 63. A decision of the state supreme court ruling that such questions could be submitted only once every five years has been particularly valuable to Pennsylvania's rulers in enabling them to delay old age pensions which were also ruled unconstitutional by the state supreme court.

Another constitutional amendment to permit the state to establish complete social insurance, including maternity benefits, also sponsored by Socialist Representative Wilson, was lost by a vote of 18 to 111. Hoopes' amendment to permit taxation of the state's plutes through an income tax was lost on a vote of 18 to 98.

Yellow Dog Still Runs

Representative Hoopes' bill outlawing the yellow dog contract made the strongest showing of any of the Socialist bills so far presented in the Pennsylvania assembly. The vote was 60 to 60, with 88 representatives absent or not voting. A majority of all the membership is required by the Pennsylvania constitution for passage of a bill by the assembly.

HOOVER FAILS AS A FARMER

President Hoover and his way regarding farm relief. He opposed the McNary-Haugen plan and the debenture plan, so-called, and practically wrote the farm marketing bill which was passed by congress in the hope of providing some relief for the farmers and which has been in operation for the past two years. It has cost the American people a half billion dollars and the prices of farm products have steadily declined.

Wheat was around \$1.25 a bushel when the farm board began to dip into the \$500,000,000 fund provided for it by congress. Wheat is now around 60 cents a bushel with the farm board holding 200,000,000 bushels, which it must eventually unload and which cannot help further depressing of wheat prices.

Wheat has reached the lowest point since 1895. It is forecast that wheat will strike the 50-cent stage before it reaches bottom. It is impossible for American farmers to raise wheat at that price.

President Hoover and his big business associates have had their fling at farming and have failed to deliver. The farm board has announced that it will cease buying wheat July 1. It has about exhausted its funds and will not be able to obtain more from congress. The effect of the announcement was reflected in the abrupt drop in prices of grain.

In the meantime, many articles which farmers must buy went up in price as the result of the recent tariff boost.—Minnesota Union Advocate.

Ten Thousand Mothers Die Unnecessarily Each Year

The United States takes the booby prize for deaths of mothers in childbirth.

The latest figures given by the children's bureau for the various countries are for 1927. The little country of Uruguay in South America stood at the head of the list, with a record of 2.2 mothers' deaths per 1,000 live babies born. The other countries range along between that figure and the one which the United States, at the foot of the class, holds. In America, 6.5 mothers die. In England and Wales the number is 4.1. In Japan, 2.8.

Without a doubt the number in this and other countries has increased since the depression came on. Industrial conditions are discouraging to remedial measures.

Yet, even under capitalism, a great improvement could be made, as proved by the lower figures for the other countries. They secure results by giving mothers the proper expert advice and care while the child is on the way. In an experiment in a certain area in New York the same result was achieved, the number of deaths being reduced to 2.2 per 1,000. This shows that it can be done. Women, we predict will insist upon its being done on a nation-wide scale. And if they will also insist upon proper industrial conditions, the number can be cut down still more.

—Milwaukee Leader.

TACT

The vicar had a certain truculent woman parishoner noted for her fondness for a drop of gin. One day she went to church hiccupping with painful distinctness.

The parson bore it for a few moments; then, looking at the verger, he exclaimed publicly: "Smith, kindly remove that person from the building."

Smith rose reluctantly to obey. The congregation held its breath, expecting a scene, but to their relief the woman rose and left without a murmur.

After the service, the vicar congratulated his man on the way in which he had removed the culprit.

"How did you manage it?" he asked. "Well, sir," said the verger, "I just went to her and whispered, 'Come on, ma; come out and have one with me.'"

MORE ENGLISH
ARTICLES ON PAGE 7.